

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ:
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΜΙΚΗΣ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: Τσιάρα Σπυριδούλα
Τσιρώνη Αργυρώ**

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 13740, 14035

**«Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών»
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

Επιβλέπων Καθηγητής: Πανάγου Βασίλειος

Αθήνα, Ιούνιος 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΓΕΝΙΚΑ	
1.1. Εισαγωγή.....	5
1.2. Ιστορική Εξέλιξη του Εσωτερικού Ελέγχου.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	
2.1. Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου.....	8
2.2. Αρχές Εσωτερικού Ελέγχου.....	9
2.3. Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	
3.1. Ορισμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	14
3.2. Σκοπός του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	15
3.3. Περιεχόμενο Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	16
3.4. Βασικές Αρχές Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	19
3.5. Μελέτη του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	23
3.6. Μέσα Μελέτης Εσωτερικού Ελέγχου.....	25
3.7. Μέθοδοι Μελέτης Εσωτερικού Ελέγχου.....	26
3.8. Αποτελεσματικότητα Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	
4.1. Γενικά περί Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζών.....	30
4.2. Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζών.....	31
4.2.1. Βασικές αρχές του εσωτερικού ελέγχου τραπεζών.....	31
4.2.2. Στόχοι συστήματος εσωτερικού ελέγχου τραπεζών.....	31
4.2.3. Αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου τραπεζών.....	32

4.2.4. Δομή και διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου τραπεζών.....	33
4.2.5. Θέματα προσωπικού και διαχωρισμός καθηκόντων.....	34
4.2.6. Πληροφορικά συστήματα.....	36
4.3. Επιτροπή Ελέγχου.....	36
4.3.1. Αρμοδιότητες επιτροπής ελέγχου.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	
5.1. Έλεγχος Ταμειακών Διαθεσίμων-Καταμετρήσεις	
5.1.1. Γενικά.....	40
5.1.2. Η φυσική προστασία τους.....	41
5.1.3. Ταμιακές δοσοληψίες.....	42
5.1.4. Δοσοληψίες με άλλες Τράπεζες.....	43
5.1.5. Μεταφορές χρημάτων με τεχνικά μέσα.....	43
5.1.6. Καταμέτρηση του ταμείου σε ευρώ και σε ξένο νόμισμα.....	44
5.1.7. Καταμέτρηση ταμείου ATMS.....	45
5.1.8. Έλεγχος ταμειακών παραστατικών.....	46
5.1.9. Έλεγχος των λογαριασμών με άλλες Τράπεζες-Ανταποκριτές εξωτερικού και με την Κεντρική Τράπεζα.....	48
5.2. Έλεγχος των Χορηγήσεων	
5.2.1. Γενικά.....	50
5.2.2. Ελεγκτικές διαδικασίες των χορηγήσεων.....	51
5.2.3. Έλεγχος των δελτίων πληροφοριών.....	52
5.2.4. Έλεγχος των δανειακών συμβάσεων.....	53
5.2.5. Έλεγχος των εξασφαλίσεων.....	54
5.2.6. Έλεγχος των εσόδων της τράπεζας από τις χορηγήσεις.....	54
5.3. Έλεγχος των Καταθέσεων	
5.3.1. Γενικά περί του εσωτερικού ελέγχου των καταθέσεων.....	55
5.3.2. Ελεγκτικές διαδικασίες των καταθέσεων.....	56
5.4. Έλεγχος των Διαμεσολαβητικών Εργασιών	
5.4.1. Γενικά περί των διαμεσολαβητικών εργασιών.....	57

5.4.2. Έλεγχος των εργασιών κίνησης κεφαλαίων.....	57
5.4.3. Έλεγχος των Εγγυητικών Επιστολών.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	
6.1. Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης.....	61
6.1.1. Αρμοδιότητες μονάδας εσωτερικής επιθεώρησης.....	61
6.2. Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων.....	63
6.2.1. Αρμοδιότητες μονάδας διαχείρισης κινδύνων.....	63
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	66
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	69

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Τραπεζικό Σύστημα αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της παγκόσμιας οικονομίας. Ταυτόχρονα, ο όγκος και η πολυπλοκότητα των τραπεζικών εργασιών είναι ιδιαίτερα μεγάλος και ο κίνδυνος σφαλμάτων αντίστοιχα ιδιαίτερα υψηλός. Υπό αυτό το πρίσμα, τα φαινόμενα τραπεζικών απατών αποτελούν απτή νοσηρή πραγματικότητα για το σύγχρονο τραπεζικό σύστημα. Για τους πρωθύστερα αναφερόμενους λόγους, η ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών είναι ιδιαίτερα μεγάλη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία σήμερα επηρεάζουν την γενικότερη οικονομική κατάσταση των χωρών.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας αυξάνουν το ενδιαφέρον των ερευνητών αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο. Ταυτόχρονα, η τραπεζική οικονομική κρίση, η οποία εξελίχθηκε σε παγκόσμια οικονομική κρίση πλήττοντας τις οικονομίες και τα τραπεζικά συστήματα πολλών χωρών, απέδειξε πως μία σημαντική αιτία της ήταν ο ανεπαρκής εσωτερικός έλεγχος και η λανθασμένη αξιολόγηση επενδύσεων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι η αποτύπωση της εννοιολογικής συσχέτισης του εσωτερικού ελέγχου με την μέγιστη δυνατή ελαχιστοποίηση των τραπεζικών απατών.

Με όλα τα παραπάνω, γίνεται προφανές πως το ερευνητικό αντικείμενο που θα συνδέει τις έννοιες του εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα με τις περιπτώσεις τραπεζικής απάτης, ελκύει το ερευνητικό ενδιαφέρον μελετητών. Εντούτοις, ειδικότερα για την Ελλάδα, εκτός από αποσπασματικές προσπάθειες ακαδημαϊκών δεν έχει πραγματοποιηθεί ολοκληρωμένη και σε βάθος χρόνου έρευνα αναφορικά με την μελέτη των προαναφερόμενων ερευνητικών αντικειμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΓΕΝΙΚΑ

1.1. Εισαγωγή

Οι τραπεζικές επιχειρήσεις σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων της οικονομίας παρουσιάζουν πολλές ιδιομορφίες και ιδιαιτερότητες ως προς το αντικείμενο δράσης και την έκταση των συναλλαγών. Έτσι, η τραπεζική λογιστική σαν τεχνική παρουσιάζει κατ' ανάγκη κάποιες ιδιοτυπίες σε σχέση με την λογιστική και την ελεγκτική των επιχειρήσεων των άλλων κλάδων της οικονομίας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι, να παρουσιάσει τον σημαντικότερο ρόλο που διαδραματίζει η υπηρεσία εσωτερικού έλεγχου στους τραπεζικούς οργανισμούς και να γίνει ανάλυση πώς ένα σύστημα εσωτερικού έλεγχου λειτουργεί και προσαρμόζεται στις απαιτήσεις των εποπτικών πλαισίων, ώστε να προσφέρει την απαραίτητη ανατροφοδότηση στις διοικήσεις των τραπεζών.

Η δομή της εργασίας σχετίζεται κατά πολύ με τους τιθέντες στόχους. Αρχικά, αφού προηγείται ένας πρόλογος, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται λόγος γενικά για το τραπεζικό σύστημα και γενικά παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη του Εσωτερικού Ελέγχου. Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας, καταγράφονται ο σκοπός και οι αρχές από τις οποίες διέπεται ο Εσωτερικός Έλεγχος στην Ελλάδα αλλά και πιο γενικά σε διεθνές επίπεδο, ενώ αργότερα στο τρίτο γίνεται εμπεριστατωμένη ανάλυση των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου. Στο τέταρτο κεφάλαιο, διατυπώνεται και γίνεται ουσιώδης ανάλυση του Εσωτερικού Ελέγχου στον Τραπεζικό τομέα και των Συστημάτων του, ενώ στο πέμπτο και έκτο κεφάλαιο η εργασία δίνει έμφαση και επικεντρώνεται στις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσει ο ελεγκτής κατά την διενέργεια του Εσωτερικού Ελέγχου στον τραπεζικό τομέα παρουσιάζοντας και αναλύοντας τις Μονάδες αυτού. Στο τελευταίο κεφάλαιο, καταγράφονται τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας, όπως προκύπτουν από την ανάλυση των χρησιμοποιηθέντων στοιχείων.

Όσον αφορά τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της εργασίας, αρχικά έγινε προσπάθεια συγκέντρωσης πληροφοριών από

ακαδημαϊκά βιβλία, καθώς και από δημοσιευμένα άρθρα. Σημαντική ήταν η παροχή πληροφοριών από τους ηλεκτρονικούς ιστότοπους.

Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η συγγραφή της παρούσας εργασίας.

1.2. Ιστορική Εξέλιξη του Εσωτερικού Ελέγχου

Στην Ελλάδα ο Εσωτερικός Έλεγχος εμφανίστηκε στις αρχές του 1980. Με απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών 1457/7.6.85, ιδρύεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα το «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών», δηλαδή το συλλογικό όργανο που εκφράζει τον Εσωτερικό Έλεγχο.

Το «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών» (Ε.Ι.Ε.Ε.), αποτελείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και έχει ως μέλη του πτυχιούχους ανωτάτων Οικονομικών Σχολών, διακρινόμενοι για τις γνώσεις τους, το ήθος και την τιμιότητά τους, οι οποίοι εργάσθηκαν σαν Εσωτερικοί Ελεγκτές σε επιχειρήσεις και οργανισμούς όλων των κλάδων.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος για τις Ελληνικές Τράπεζες εισήχθη με την Πράξη Διοικητικού της Τράπεζας της Ελλάδος 2438/1998 και βελτιώθηκε με την πρόσφατη Πράξη 2577/2006. Η τροποποίηση της Πράξης του 1998 αν και πρωτοποριακή για την εποχή της στα θέματα εσωτερικού ελέγχου κρίθηκε αναγκαία διότι δεν ανταποκρινόταν πλέον στα σύγχρονα δεδομένα λειτουργίας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, καθώς και δεν λάμβανε υπόψη τις σημαντικές τροποποιήσεις που επήλθαν στο ρυθμιστικό πλαίσιο των Πιστωτικών Ιδρυμάτων κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την έκδοση της.

Το Ελληνικό πλαίσιο εποπτείας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων ακολουθεί τα διεθνή πρότυπα που έχει εκδώσει η Επιτροπή Βασιλείας. Το 1988, η Επιτροπή εκδωσε το πρώτο σύμφωνο της Βασιλείας (Βασιλεία I) στα πλαίσια εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, που σκοπό του είχε την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της θέσπισης ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Το δεύτερο σύμφωνο της Βασιλείας (Βασιλεία II), εκδόθηκε το 2006 και αντικατέστησε τη Βασιλεία I, αυτό αποσκοπεί στην πληρέστερη απεικόνιση των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα και στη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς.

Οι προτάσεις της Επιτροπής, κατά το σύμφωνο αυτό, καθιέρωσε τους ακόλουθους τρεις θεμελιώδεις άξονες εποπτείας γνωστοί και ως «Πυλώνες»:

- Τις μεθόδους προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που τα πιστωτικά ιδρύματα κατά κανόνα αντιμετωπίζουν στο πλαίσιο της άσκησης των δραστηριοτήτων τους και καθιερώνονται κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον λειτουργικό κίνδυνο (Πυλώνας 1).
- Τις αρχές, τα κριτήρια και την διαδικασία με την οποία καταρχάς τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα και κατ' ακολουθία η εποπτική αρχή (Τράπεζα της Ελλάδος), αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος χωριστά σε σχέση με τους πάσης φύσεως κινδύνους στους οποίους αυτό εκτίθεται ή ενδέχεται να εκτεθεί, πέραν από εκείνους που αντιμετωπίζονται στον Πυλώνα 1 (Πυλώνας 2).
- Τις υποχρεώσεις δημοσιοποίησης στοιχείων για την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς με την παροχή στους ενδιαφερόμενους της δυνατότητας σύγκρισης, τόσο της πολιτικής για την διαχείριση κινδύνων της κεφαλαιακής και οργανωτικής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, παρέχοντας έτσι κίνητρο για την βελτίωση τους, όσο και των μεθόδων και πρακτικών που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές (Πυλώνας 3).

Η επιτροπή το 2010, έκδωσε το τρίτο σύμφωνο (Βασιλεία III), το οποίο είναι μια δέσμη μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση του κανονισμού, της εποπτείας και της διαχείρισης του κινδύνου του Τραπεζικού τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

2.1. Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος (internal control) είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, ασφαλής και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του εκάστοτε οργανισμού που εφαρμόζεται. Βοηθά ένα οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του προσφέροντας μια συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων, των εσωτερικών ελέγχων και των διαδικασιών διοίκησης.

Με τον όρο «σύστημα εσωτερικού ελέγχου» εννοούμε κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της εταιρείας, κατάλληλη κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών του προσωπικού και εφαρμογή κανόνων και διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων ώστε:

- Να περιορίζονται οι κίνδυνοι λαθών και άλλων ανωμαλιών κατά την εκτέλεση των συναλλαγών.
- Να αποκτούν μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.
- Να φυλάσσονται αποτελεσματικά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης (π.χ. αποθέματα, χρεόγραφα).

Ο Εσωτερικός Έλεγχος (internal auditing), σύμφωνα με το ιστιτούτο εσωτερικών ελεγκτών, είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαβεβαίωση και συμβουλευτική δραστηριότητα, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (λειτουργίες-εφαρμογή διαδικασιών). Να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού με σκοπό την αποτελεσματική αποτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή εξάλειψη

αυτού, που αναλαμβάνει η διοίκηση να διαχειρισθεί για την επίτευξη των στρατηγικών της στόχων.

Σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο, οι εισηγμένες εταιρείες είναι υποχρεωμένες να τηρούν Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου η οποία πρέπει να είναι ανεξάρτητη, διοικητικά και οργανωτικά. Επιπλέον, ο πρόσφατα δημοσιευτείς Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης του Συνδέσμου Επιχειρήσεων & Βιομηχανιών (ΣΕΒ), υιοθετεί τα «Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου» του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών. Τα Πρότυπα επίσης έχουν κατά το παρελθόν υιοθετηθεί και από άλλους θεσμικούς φορείς όπως η Τράπεζα της Ελλάδος.

2.2. Αρχές Εσωτερικού Ελέγχου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρείας και εποπτεύονται από το Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Ελέγχου. Η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας αναφέρει τα αποτελέσματα των εργασιών του στο Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελεί το εποπτικό όργανο του εσωτερικού ελέγχου. Ο επικεφαλής του Εσωτερικού Ελέγχου ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας και είναι πρόσωπο με επαρκή προσόντα και εμπειρία.

Η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου εξετάζει και αξιολογεί την επάρκεια και αποτελεσματικότητα της δομής των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς και την ποιότητα της απόδοσης των λοιπών μηχανισμών και συστημάτων στην επίτευξη των καθορισμένων στόχων της εταιρείας. Επίσης, επιβλέπει την εφαρμογή των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου σε όλες τις θυγατρικές εταιρίες του Ομίλου και έχει την ευθύνη υιοθέτησης κοινών αρχών εσωτερικού ελέγχου. Βασικός στόχος του εσωτερικού ελέγχου, είναι η παροχή λογικής επιβεβαίωσης στους μετόχους ως προς την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων της εταιρείας.

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές εκτελούν τα καθήκοντα τους σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, συνεπώς εφαρμόζουν τις αρχές της ανεξαρτησίας, αντικειμενικότητας και εμπιστευτικότητας. Επίσης, δρουν σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την επαγγελματική άσκηση του εσωτερικού ελέγχου (Standards for the Professional Practice of the Internal Audit), καθώς και τις πολιτικές και διαδικασίες της εταιρείας.

Η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου έχει πλήρη πρόσβαση, σε όλα τα βιβλία και τα στοιχεία, εργαζόμενους, χώρους και δραστηριότητες των εταιρειών του Ομίλου, τα οποία είναι απαραίτητα για την υλοποίηση του ελεγκτικού του έργου. Επίσης, έχει την ευθύνη της απόλυτης διαφύλαξης του απορρήτου των στοιχείων και της εν γένει εχεμύθειας. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συνεργάζονται και παρέχουν πληροφορίες στους Εσωτερικούς Ελεγκτές και γενικά διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο τους.

Η Διοίκηση της Εταιρείας παρέχει στη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου κάθε πληροφορία και στοιχείο απαραίτητο για την διεκπεραίωση της εργασίας της και συνεργάζεται με αυτήν τόσο κατά την διάρκεια της ελεγκτικής εργασίας όσο και για την υλοποίηση των προτάσεων βελτίωσης που υποβάλλονται.

2.3. Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου

Αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου (internal audit), είναι η παροχή εξειδικευμένου και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες προς τη διοίκηση μέσω αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, να βοηθά τα μέλη του οργανισμού και γενικότερα στην αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους, μέσω επιστημονικών αναλύσεων, αξιολογήσεων και παροχής σχετικών συμβούλων με το ελάχιστο κόστος. Ειδικότερα, στα πλαίσια του σκοπού αυτού, ο Εσωτερικός Έλεγχος εξετάζει και αξιολογεί:

- Την ύπαρξη συστήματος οργάνωσης και επάρκεια αυτού σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Καθώς επίσης, την ύπαρξη διαδικασιών και εξουσιοδοτήσεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις συναλλαγών-συνεργασίας με τρίτους.
- Την περιοδική επιβεβαίωση και κατά αντικειμενικό τρόπο πιστοποίηση λειτουργίας της επιχείρησης και τη σύγκριση των αρχικών στόχων με το αποτέλεσμα.
- Τη μέτρηση του management σε όλα τα επίπεδα, εξαιρουμένης αυτής της διοίκησης, που αποβλέπει στη σωστή διαχείριση των παραγωγικών μέσων και πόρων.
- Τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση του επιχειρηματικού κινδύνου, καθώς και την αποτελεσματική διαχείρισή του.
- Την τήρηση της πολιτικής προσωπικού, πολιτικής προαγωγών, αξιολογήσεων και αξιοποιήσεων των στελεχών. Την τήρηση των κανόνων επαγγελματικής συμπεριφοράς, νομοθεσίας και διαδικασιών, καθώς και την απονομή ευθυνών και επιβραβεύσεων.
- Τις επικερδείς και μη δραστηριότητες, μέσω αναλύσεων και εντοπισμός των σημείων εκείνων που επιδέχονται βελτίωση επιφέροντας άμεσα θετικά αποτελέσματα.
- Τα αποτελέσματα του φορέα σε σχέση με τα πρότυπα που θέτει κάθε φορά η διοίκηση και ταυτόχρονα την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των προτύπων αυτών, καθώς και της πολιτικής που τα υπαγορεύει.
- Την αξιολόγηση απόδοσης των επενδύσεων σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό αυτών.
- Τον τρόπο και την αποτελεσματικότητα της ασκούμενης εποπτείας από τα στελέχη όλων των βαθμίδων και γενικότερα τη συμπεριφορά των εργαζομένων.
- Το βαθμό συμμόρφωσης των εργαζομένων στις αποφάσεις της διοίκησης, τους κανόνες λειτουργίας και τις παρεχόμενες εξουσιοδοτήσεις με τρίτους.

- Το συνολικό και επιμέρους των τμημάτων κόστος και τη σύγκριση αυτού με το προϋπολογισθέν, καθώς επίσης και με τη σχέση κόστους-οφέλους.
- Την αποφυγή, μέσω της παρουσίας του Εσωτερικού Ελέγχου, ατασθαλιών, καταχρήσεων, κλοπών, φθορών, απόκρυψη στοιχείων, καθώς και την αδιαφορία των ιθυνόντων.
- Η διαπίστωση, το κατά πόσο οι υπηρεσίες-τμήματα έχουν σαφή αντίληψη της αποστολής και των αρμοδιοτήτων που τους έχουν εκχωρηθεί. Αν είναι κατάλληλα στελεχωμένες και αν αξιοποιείται κατά άριστο τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό.
- Την ακρίβεια, την εξασφάλιση της πληρότητας και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και βιβλίων.
- Τα μέσα προστασίας για την επαρκή φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων από κλοπές, απώλειες και φθορές.
- Το βαθμό συνεργασίας του φορέα με τρίτους και γενικά το ανταγωνιστικό περιβάλλον στο οποίο δρα και αναπτύσσεται ο φορέας.
- Την ύπαρξη κλίματος αποδοχής και διάθεση συνεργασίας των ελεγχόμενων με τον Εσωτερικό Έλεγχο.
- Την τήρηση πολιτικής πωλήσεων και εισπράξεων. Τη διαχείριση των διαθεσίμων, τις αποδόσεις αυτών, τους όρους δανεισμού και πληρωμής των υποχρεώσεων αυτών, καθώς επίσης την αξιολόγηση των οικονομικών αποτελεσμάτων.
- Τον τρόπο επικοινωνίας και συνεργασίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και μεταξύ των τμημάτων. Τις αδυναμίες και τα προβλήματα του προσωπικού (απώλεια ηθικού, συνεχείς αποχωρήσεις, δυσφορία για παραγωγή έργου κλπ.), τα οποία οδηγούν σε δυσάρεστα αποτελέσματα και για τα δυο μέρη.
- Την εικόνα που έχει η επιχείρηση στην αγορά -ανταγωνισμό, καθώς και την εικόνα που έχει το καταναλωτικό κοινό προς την επιχείρηση και τα προϊόντα της.

- Τέλος, αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου είναι να εξετάζει, και να αξιολογεί τις δραστηριότητες, να διαμορφώνει γνώμη για την ποιότητα της εργασιακής απόδοσης και να εισηγείται σχετικά προς τη διοίκηση τη βελτίωση των αδυναμιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

3.1. Ορισμός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου (internal control system), νοείται ένα οργανωμένο και σωστά δομημένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνει ο οργανισμός, με σκοπό την εφαρμογή και την τήρηση αρχείων και πολιτικών προκειμένου να διασφαλισθούν τα συμφέροντά του. Είναι ένα οργανωτικό σχέδιο, σε όλες τις προεκτάσεις.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι μια ζωντανή νευραλγική λειτουργία που μεταφέρει όλα τα μηνύματα, εντολές και αντιδράσεις προς τη διοίκηση, καθώς προς όλα τα ιεραρχικά επίπεδα που ασκούν διοίκηση. Κατά τους Cook και Winkle (1976)¹ «το Σ.Ε.Ε. είναι κάτι σαν το νευρικό σύστημα του ανθρώπινου οργανισμού, που διακλαδώνεται μέσα στην επιχείρηση μεταφέροντας εντολές και αντιδράσεις από και προς τη διοίκηση». Συνδέεται άμεσα με την οργανωτική δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της Επιχείρησης.

Η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, η πληρότητα, το μέγεθος και η έκταση αυτού σε μια επιχείρηση, καθορίζεται από τις δραστηριότητες, την πολυπλοκότητα του αντικείμενου εκμετάλλευσης και των συναλλαγών την εκπαίδευση και την εξειδίκευση του προσωπικού, καθώς και μια σειρά άλλων παραγόντων. Η ύπαρξη ενός οργανωμένου Σ.Ε.Ε. παρέχει τα εχέγγυα στις διοικήσεις, μέσω δικλίδων ασφαλείας που παρέχει, ως σύστημα, να συμβάλει αποτελεσματικά στην εύρυθμη λειτουργία και στην επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων.

1. John W. Cook, Gary M. Winkle: συγγραφείς του συγγράμματος «Ελεγκτική: Φιλοσοφία και Τεχνική», εκδόσεις 1976

3.2. Σκοπός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Ως αντικειμενικός σκοπός ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα μπορούσε να αναφερθεί:

- Να είναι το εργαλείο της διοίκησης για την υλοποίηση των επιλεγμένων στρατηγικών στόχων, καθώς επίσης να παρέχει τη δυνατότητα εκτίμησης και μέτρησης του αποτελέσματος και τη σύγκριση αυτού με τους αρχικούς στόχους.
- Να κινείται και να δρα σε οργανωτικό και επιχειρησιακό πνεύμα και να στοχεύει στην κάλυψη ζωτικών αναγκών. Επίσης, να είναι ευέλικτο και αποτελεσματικό, να αναπροσαρμόζεται στις εκάστοτε συνθήκες και ανάγκες και να διασφαλίζει την βιωσιμότητα της μονάδας σε ανταγωνιστικό περιβάλλον.
- Να παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης καθώς και σωστής διαχείρισης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, την αξιοποίηση των παραγωγικών μέσων και του ανθρωπίνου δυναμικού, καθώς και τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα, να αποβλέπει στην καλύτερη εξυπηρέτηση με τους συναλλασσόμενους.
- Να διέπεται από κανόνες επιχειρησιακής και επιχειρηματικής συμπεριφοράς που να παρέχουν τα εχέγγυα και τις προϋποθέσεις εκείνες, ώστε ο επιχειρηματικός κίνδυνος να διαχειρίζεται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, διασφαλίζοντας την ευρωστία και βιωσιμότητα του φορέα.
- Να συμπεριλαμβάνει στη δομή του Εσωτερικό Έλεγχο (internal audit) για την αξιολόγηση της επάρκειας λειτουργίας του ίδιου του συστήματος εσωτερικών ελέγχων.
- Να κατανέμει τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις, κατά τον πλέον άριστο τρόπο, μεταξύ των τμημάτων και των εργαζομένων σε αυτά. Να συμβάλλει αποτελεσματικά στο βαθμό συνεργασίας μεταξύ των απασχολούμενων.
- Να γνωμοδοτεί αν οι κάθε είδους αποφάσεις-εξουσιοδοτήσεις είναι γνωστές-κατανοητές σε όλα τα στελέχη και αν εφαρμόζονται από όλη την πυραμίδα ιεραρχίας σύμφωνα με τις εντολές που έχουν θεσπιστεί από τον φορέα.

- Να παρέχει την ευχέρεια ανάπτυξης πρωτοβουλιών στους χρήστες για δημιουργική εργασία και όχι να θέτει περιορισμούς δημιουργώντας παρενέργειες στην ανάπτυξη του φορέα.
- Τέλος, ως σύστημα να αποβλέπει στην θέσπιση συγκεκριμένων δικλείδων ασφαλείας ελέγχου, στο ίδιο το σύστημα, προκείμενου να συμβάλλει στον συντονισμό και την αρμονική συνύπαρξη μεταξύ των λειτουργιών του.

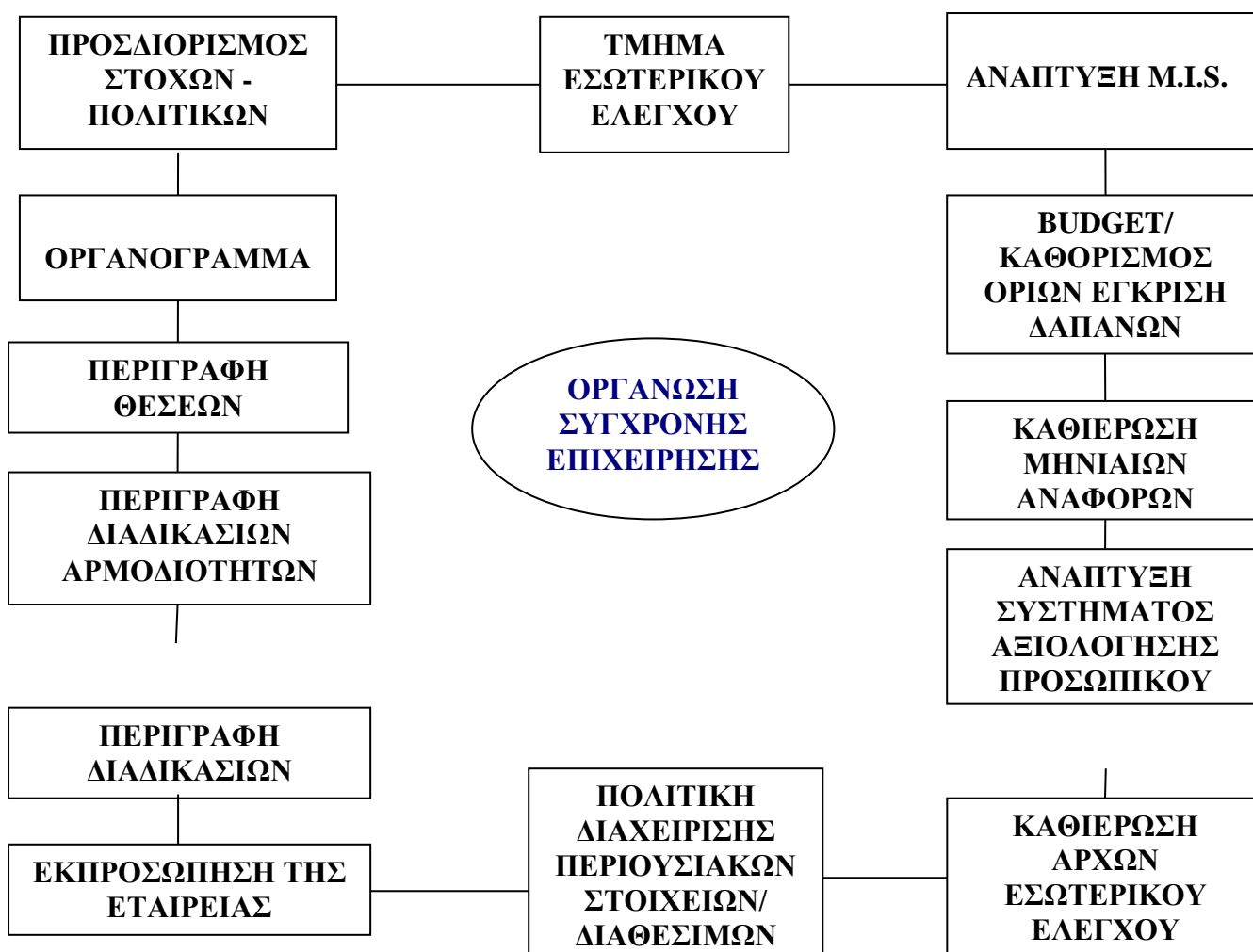
3.3. Περιεχόμενο Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει ένα σύνολο συστημάτων και υποσυστημάτων που είναι απαραίτητα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ένας οργανισμός. Ενδεικτικά, ως τέτοια συστήματα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε:

- Εγκεκριμένο οργανόγραμμα σε πλήρη ανάπτυξη, σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας καθώς και τη διάκριση των λειτουργιών σε κύριες και δευτερεύουσες. Μέσα από ένα σύστημα «οργανόγραμμα» πρέπει να διαγράφεται με σαφήνεια και να προσδιορίζεται η περιοχή ευθύνης ανά τομέα-τμήμα.
- Οργανωτικό πλαίσιο περιγραφής καθηκόντων και διαδικασιών. Περιγραφή καθηκόντων ανά τμήμα και ανάπτυξη διαδικασιών που να καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες των ιεραρχικών επιπέδων.
- Αποτύπωση των στρατηγικών σχεδιασμών και στόχων και την πολιτική υλοποίησης αυτών βάσει συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος και τρόπου δράσης, ώστε να επιτυγχάνεται το ποθητό αποτέλεσμα.
- Μακροχρόνιο και βραχυχρόνιο προγραμματισμό δράσης σε πλήρη ανάπτυξη, ανά δραστηριότητα, με αντίστοιχο απολογισμό και επισήμανση των αποκλίσεων, καθώς και την αιτιολόγηση αυτών.
- Πλήρες και ενήμερο καταστατικό όπου προσδιορίζονται και αποτυπώνονται με σαφήνεια το αντικείμενο εκμετάλλευσης, εργασίας και οι κύριοι σκοποί του οικονομικού φορέα.

- Πολιτική αγορών - προμηθειών σε όλες τις κατηγορίες και επίπεδα. Πολιτική πωλήσεων και τιμολόγηση σε εσωτερικό-εξωτερικό σε όλα τα επίπεδα των πελατών.
- Διαδικασίες εισπράξεων και διαχείρισης αυτών. Επίσης, διαχείριση των ίδιων και ξένων κεφαλαίων. Διαχείριση χαρτοφυλακίου μετοχών, ομολόγων.
- Συστήματα πληροφόρησης. Αξιόπιστο σύστημα M.I.S. (management information system), με ευρύτητα επιχειρησιακού πνεύματος που συμβάλλει στην αναβάθμιση των επιδιωκόμενων στόχων.
- Κανονισμό ολοκληρωμένου κύκλου παραγωγικής διαδικασίας προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασίες διαχείρισης των αποθεμάτων.
- Σύστημα εξουσιοδότησης για εκχώρηση συγκεκριμένων εξουσιοδοτήσεων σε στελέχη για την εσωτερική λειτουργία, καθώς και το χειρισμό θεμάτων εκπροσώπησης της Εταιρείας, έναντι τρίτων. Διαδικασίες καθορισμού εξουσιοδοτήσεων ορίων εγκρίσεως δαπανών.
- Γενικούς κανόνες λειτουργίας του φορέα, αποκεντρωτικού συστήματος, με την ανάθεση αρμοδιοτήτων σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχικής πυραμίδας που να διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία. Αξιόπιστο μηχανογραφημένο σύστημα, σωστά οργανωμένο που να παρέχει την απαιτούμενη πληροφόρηση και να διασφαλίζει τα αρχεία.
- Στρατηγική και πολιτική επενδύσεων βραχυχρόνια και μακροχρόνια ως και οι αναμενόμενες αυτών αποδόσεις. Πολιτική λήψη δανείων για επενδύσεις και κεφαλαίου κινήσεως, ως επίσης και αποπληρωμή αυτών.
- Διαδικασίες για φορολογική ενημέρωση, φορολογικές υποχρεώσεις απόδοση φόρων και δικαιώματος φορολογικών απαλλαγών.
- Πολιτική πρόσληψης προσωπικού, μισθοδοσίας, κοινωνικών παροχών, αξιολόγησης, εκπαίδευσης και ανάπτυξης, αξιοποίησης και γενικότερα σωστής διαχείρισης του ανθρωπίνου δυναμικού.
- Διαχείριση μηχανολογικού εξοπλισμού και παγίων περιουσιακών στοιχείων. Λειτουργία και αποδοτικότητα αυτών.

- Ασφάλεια (security) προσωπικού και περιουσιακών στοιχείων, όπου προσδιορίζονται με σαφήνεια τα μέσα και οι τρόποι προστασίας αυτών.
- Συστήματα I.S.O. (International Organization for Standardization), έλεγχος διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών.
- Ελεγκτικά Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης «E.M.A.S.» (Environmental Management Auditing Systems), προκειμένου να αποφευχθούν απρόβλεπτες συνέπειες στο εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης².
- Λοιπές δραστηριότητες που έχει ο οργανισμός και επιχειρούν να εξασφαλίσουν την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών και επιδιώξεων.

Διάγραμμα 1 : Δομή του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

2. Σύμφωνα με τις περιβαλλοντολογικές προδιαγραφές I.S.O. 14001, έγκριση τυποποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2/4/1996

3.4. Βασικές Αρχές Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Η αναφορά που ακολουθεί σε μια σειρά βασικών αρχών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου έχει ως σκοπό να μυήσει τους εσωτερικούς ελεγκτές στη φιλοσοφία και τη δομή των λειτουργιών του ίδιου του συστήματος, ώστε να αποκτήσουν τις κατάλληλες εκείνες γνώσεις και ικανότητες, για την καλύτερη αξιολόγηση των λειτουργιών και των διαδικασιών αυτού. Ως βασικές αρχές ενός Σ.Ε.Ε., ενδεικτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε:

Κατάλληλη στελέχωση

Η σωστή στελέχωση από εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό και ο ανάλογος αριθμός αυτού πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα σε μια σύγχρονη επιχείρηση και ειδικά σε μια περίοδο με τάσεις διεθνοποιούμενης αγοράς που δεν επιδέχεται πειραματισμούς για κακή επιλογή στελεχιακού δυναμικού. Επίσης, ανάλογη προσοχή πρέπει να δοθεί στη σωστή αξιολόγηση και αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού από τα στελέχη μέχρι και τον απλό ανειδίκευτο εργαζόμενο. Η σωστή λοιπόν αξιολόγηση και αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού είναι ένας από τους κύριους συντελεστές επιτυχίας κάθε κρατικού ή ιδιωτικού φορέα.

Αποκέντρωση της διοίκησης

Λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό της οργάνωσης και της σχετικής στελέχωσης, η διοίκηση, καθώς και κάθε τμήμα της επιχείρησης θα πρέπει ανάλογα να μεριμνούν ώστε:

- Να λαμβάνονται μέτρα για την εκχώρηση όσο το δυνατόν περισσότερων αρμοδιοτήτων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα.

- Το κάθε τμήμα στην περιοχή του να ασκεί όσο το δυνατόν περισσότερες εξουσίες και να έχει και περισσότερες ευθύνες. Να είναι απολύτως υπεύθυνο για το αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων τόσο σε επίπεδο τμήματος όσο και σε επίπεδο ατόμων.
- Να γίνεται αξιολόγηση των ενεργειών και μέτρηση του αποτελέσματος τόσο των διοικητικών οργάνων όσο και των αρμοδίων τμημάτων και αναλόγως να λαμβάνονται μέτρα.

Διαχωρισμό καθηκόντων και ευθυνών

Να υπάρχει σαφής διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών, σε όλα τα επίπεδα της πυραμίδας. Ειδικά σε θέματα που άπτονται της ζωτικότητας τη επιχείρησης, όπως τα περιουσιακά στοιχεία, τα διαθέσιμα, το χαρτοφυλάκιο, τα ζωτικά σημασίας τμήματα παραγωγής, τα καθήκοντα και οι ευθύνες πρέπει να είναι αυστηρά προσδιορισμένα. Επίσης, κανένα τμήμα, παραγωγική μονάδα και άτομο δεν πρέπει να έχει την αποκλειστική γνώση και εξουσία για οποιαδήποτε σημαντική λειτουργία ή συναλλαγή. Οι σημαντικές αυτές εργασίες δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνονται από έναν και μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνεται οπωσδήποτε από την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο.

Παροχή εξουσιοδοτήσεων

Για συναλλαγές και εκπροσώπηση της εταιρείας έναντι τρίτων απαιτείται εξουσιοδότηση από το διοικητικό συμβούλιο. Οι δΟΣΟΛΗΨΙΕΣ αυτές προϋποθέτουν κατ' ανάγκη ειδικές εξουσιοδοτήσεις, εν αντιθέσει με αυτές που ρυθμίζονται μέσω των καθιερωμένων λειτουργικών κανόνων και διαδικασιών, στα πλαίσια των οποίων η επιχείρηση κατ' ανάγκη πρέπει να κινείται.

Διασφάλιση των συναλλαγών.

Κάθε συναλλαγή, γεγονός της επιχειρηματικής δραστηριότητας, θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις υπάρχουσες πολιτικές και διαδικασίες και τις κατευθύνσεις της διοίκησης έτσι ώστε:

- Να καθορίζονται σαφώς οι ευθύνες για εγκρίσεις.
- Να καθορίζονται σαφώς οι διαδικασίες για τον προληπτικό έλεγχο πριν από κάθε συναλλαγή.
- Να υποβοηθείται η σωστή καταχώρηση και λογιστική απεικόνιση κάθε λογιστικού γεγονότος.
- Να απεικονίζονται όλες οι συναλλαγές σε καλά σχεδιασμένα και οργανωμένα έντυπα, ώστε να δίνουν ανά πάσα στιγμή τη σωστή πληροφόρηση.
- Να ελαχιστοποιείται σε κάθε συναλλακτική δραστηριότητα η πιθανότητα λάθους.
- Να διευκολύνεται η διαδικασία ανάλυσης κάθε οικονομικού γεγονότος και η παροχή πληροφόρησης αυτού στη διοίκηση για λήψη αποφάσεων.

Για να διασφαλίζονται τα συμφέροντα του οργανισμού η κάθε συναλλαγή θα πρέπει να ακολουθεί τέσσερα στάδια. Πρώτο στάδιο: της εξουσιοδότησης. Να εκχωρούνται εξουσιοδοτήσεις σε συγκεκριμένα άτομα που θα χειρίζονται τις συναλλαγές σε όλες τις φάσεις και μέχρι ποιο ποσό. Δεύτερο στάδιο: της έγκρισης. Κάθε συναλλαγή πρέπει να εγκρίνεται, πριν την εκτέλεση της. Κάθε έγκριση συναλλαγής εκ των υστέρων εγκυμονεί κινδύνους για την επιχείρηση και τους εργαζομένους. Τρίτο στάδιο: της εκτέλεσης. Για κάθε εκτέλεση πρέπει να προηγείται η διαδικασία της έγκρισης. Και τέλος, το τέταρτο στάδιο της καταγραφής. Η άμεση καταγραφή της συναλλαγής, μετά την εκτέλεση, είναι μια δικλείδα ασφαλείας προς αποφυγή επανάληψης της ίδιας συναλλαγής και παροχή άμεσης εικόνας των συναλλαγών.

Επιτήρηση και επιθεώρηση της εργασίας

Η συστηματική επιτήρηση και επιθεώρηση της εργασίας των στελεχών και εργαζομένων κατά το στάδιο εκτέλεσης αυτής δίνει τη δυνατότητα για άμεση διαρθρωτική παρέμβαση, όπου απαιτείται για την τήρηση και κατανόηση των διαδικασιών για την εξασφάλιση και τη διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών και προϊόντων.

Έγκαιρη και τακτική ενημέρωση

Πληροφοριακό υλικό, στοιχεία εκθέσεων, πορίσματα μελετών, συμπεράσματα συσκέψεων και συνεδριών, που προέρχονται από το εξωτερικό και το ενδοεπιχειρησιακό περιβάλλον και που αποτελούν μέρος βελτίωσης και αξιολόγησης της απόδοσης των δραστηριοτήτων, πρέπει να ετοιμάζονται οργανωμένα και κατάλληλα και να διανέμονται έγκαιρα, τακτικά και προγραμματισμένα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, για ενημέρωση και λήψη διορθωτικών μέτρων.

Έκταση ελέγχων ανάλογα με τον κίνδυνο

Ο σχεδιασμός του ελέγχου από τα ίδια τμήματα, καθώς και η έκταση αυτού πρέπει να ανταποκρίνεται στο μέγεθος, στη φύση των δραστηριοτήτων του φορέα, στην οργάνωση αυτού και ανάλογα με τον κίνδυνο που είναι εκτεθειμένο το κάθε τμήμα. Κατά συνέπεια, το κόστος του ελέγχου δεν πρέπει να είναι υπέρμετρο. Ειδικά για το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, κατά το σχεδιασμό των ελέγχων θα πρέπει να εκτιμάται αν είναι εφικτό το κόστος και η ωφέλεια που προκύπτει από κάθε έλεγχο.

Θέσπιση τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Για άμεση, σωστή και αντικειμενική πληροφόρηση της διοίκησης από μια διαφορετική οπτική γωνία, σε ένα οργανωμένο φορέα, προϋποθέτει τη θέσπιση ενός ανεξάρτητου τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Η ανεξαρτησία του, ως κύριο χαρακτηριστικό, καθώς και η εποπτεία του από τη διοίκηση του δίδει τη δυνατότητα να αξιολογεί και να εκτιμά τις διαδικασίες σε όλο το εύρος, καθώς επίσης και το βαθμό υλοποίησης των αποφάσεων, ανεπηρέαστα και αντικειμενικά.

Η πλήρης υποστήριξη του εσωτερικού ελέγχου από τη διοίκηση του παρέχει τη δυνατότητα για αντικειμενικότερη και ανεξάρτητη αξιολόγηση των λειτουργιών, στοιχείο απαραίτητο, προκειμένου να παρέχει στη διοίκηση την πληροφόρηση εκείνη που θα τη βοηθήσει να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα τον επιχειρηματικό κίνδυνο για τον οποίο είναι υπεύθυνη.

3.5. Μελέτη του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Η μελέτη και αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου ανήκει στο μέρος εκείνου της συνολικής ελεγκτικής διαδικασίας, η οποία είναι δυνατόν να διεκπεραιωθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος της σε ενδιάμεση χρονική περίοδο και πριν το κλείσιμο των βιβλίων της επιχείρησης. Παρ' όλη αυτή τη δυνατότητα, ας σημειωθεί ότι η ολοκλήρωση της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί τελεσίδικα, παρά μόνο μαζί με τον κανονικό έλεγχο, οπότε θα εκτιμηθεί και το μέγεθος των επιπτώσεων των πιθανών αδυναμιών του στις λογιστικές καταστάσεις, αδυναμίες οι οποίες εντοπίστηκαν στο πρώτο στάδιο της αξιολόγησης αλλά και επιβεβαιώθηκαν κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου. Κατά το τελικό στάδιο θα συνταχθούν επίσης, και οι όποιες συστάσεις αναφορικά με τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου, οι οποίες θα συμπεριληφθούν στην επιστολή προς τη διοίκηση.

Ας σημειωθεί ότι ο χρόνος έναρξης, καθώς και το μέγεθος της μελέτης του εσωτερικού ελέγχου, θα εξαρτηθεί κυρίως από το μέγεθος της μονάδας. Ενδεικτικά μπορούμε να πούμε ότι η εσωτερική οργάνωση μιας μεγάλης μονάδας μπορεί μεν να εκτείνεται λόγω του μεγέθους της σε μεγάλη έκταση, αλλά το μέγεθος της επιβάλλει

την ύπαρξη ικανού και αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τη λειτουργία της, πράγμα το οποίο είναι και το επιθυμητό ζητούμενο στην αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου. Από την άλλη μεριά, μια μικρή μονάδα είναι δυνατόν να παρουσιάζει την εξής ενδιαφέρουσα συγκυρία: να μην διατηρεί κανένα ικανοποιητικό σύστημα επίσημου εσωτερικού ελέγχου, αλλά να είναι δυνατόν να ασκείται άτυπος μεν, αλλά πραγματικός τέτοιος έλεγχος επ' αυτής από τον ιδιοκτήτη και με τη βοήθεια κάποιου έμπιστου και ικανού στελέχους. Τη σοβαρή πιθανότητα μια τέτοιας περίπτωσης ο ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει να έχει υπ' όψιν και να διαμορφώσει ανάλογα την προσέγγισή του στην αξιολόγηση τούτου.

Πρόβλημα θα αντιμετωπίσει ο ορκωτός ελεγκτής μάλλον με τις μεσαίου μεγέθους μονάδες, οι οποίες συγκεντρώνουν μεν τα χαρακτηριστικά και τις συνεπαγόμενες ανάγκες για ύπαρξη και αποτελεσματική λειτουργία εσωτερικού ελέγχου των μεγάλων μονάδων, δεν έχουν δε, για λόγους όχι μόνο οικονομικούς αλλά και γρήγορης ανάπτυξης και έλλειψη πείρας, ακόμα εγκαταστήσει ή λειτουργήσει αποτελεσματικά ένα πλήρες σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Μια τέτοια ενδιάμεση και αμφίροπη κατάσταση παρουσιάζει ίσως μεγαλύτερη δυσκολία στη διαμόρφωση του τρόπου μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου, από ότι η περίπτωση της μικρής μονάδας για την οποία γνωρίζουμε ότι δεν υπάρχει κανένα επίσημο σύστημα ελέγχου ή την περίπτωση της μεγάλης μονάδας όπου οι ανάγκες αλλά και οι δυνατότητες επέβαλαν την εγκατάσταση ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν το χρόνο και την έκταση της μελέτης του εσωτερικού ελέγχου, είναι η ύπαρξη προηγούμενων και συνεχών ελέγχων από τον ίδιο ελεγκτή ή την ίδια εταιρεία ελεγκτών, στην οποία περίπτωση, για τους επόμενους ελέγχους, η διαδικασία της μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου απαιτεί σημαντικά λιγότερο χρόνο και περιορίζεται στις μεταβολές και τις επιπτώσεις τούτων στον εσωτερικό έλεγχο. Επίσης, η ύπαρξη ή μη τμήματος εσωτερικών ελεγκτών θα επηρεάσει θετικά ή αρνητικά ανάλογα το κόστος της μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, η ηλικία της μονάδας, αν είναι δηλαδή νέα και ακόμα

οργανώνεται και απαιτεί συνεπώς συνεχή οργάνωση, προφανώς θα έχει να κάνει με την ύπαρξη αλλά και την αποτελεσματική λειτουργία ικανού εσωτερικού ελέγχου.

3.6. Μέσα Μελέτης Εσωτερικού Ελέγχου

Για την εξέταση και μελέτη πριν την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου της προς έλεγχο μονάδας, ο ορκωτός ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει είτε δικής του επινόησης μεθόδους και μέσα είτε να επιλέξει και να συνδυάσει από την ελεγκτική βιβλιογραφία τα παρακάτω:

Πηγές πληροφοριών για τη μελέτη συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ο εξωτερικός ελεγκτής θα χρειαστεί να ανατρέξει σε πηγές για συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών που θα χρειαστούν για την περιγραφή των διαφόρων λειτουργιών της υπό έλεγχο μονάδας, έτσι ώστε να προχωρήσει στη συνέχεια στη διαπίστωση της ύπαρξης ή μη αποτελεσματικής λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου επί των λειτουργιών τούτων.

Οι πηγές αυτές μπορεί να είναι οι παρακάτω:

- Τα εγχειρίδια οργάνωσης και διαδικασιών, επάνδρωσης, καθώς και περιγραφής αντίστοιχων καθηκόντων σε όλα τα επίπεδα και τις λειτουργίες της επιχείρησης.
- Η επιμέρους οργάνωση του λογιστηρίου όπως αυτή απεικονίζεται στα ιδιαίτερα οργανογράμματα, καθώς και η περιγραφή των λειτουργιών σε αυτό.
- Συνεντεύξεις και συζητήσεις με στελέχη αλλά και συγκεκριμένα σημαντικά κατά περίπτωση μέλη του προσωπικού της επιχείρησης, ανεξαρτήτως επιπέδου.
- Φάκελοι ελέγχου προηγούμενων χρήσεων.
- Εξέταση του καταστατικού της επιχείρησης, καθώς και των πρακτικών γενικής συνελεύσεως, διοικητικού συμβουλίου, αλλά και της εν γένει αλληλογραφίας της μονάδας, αν χρειαστεί.

- Επιθεώρηση, παρατήρηση και εξοικείωση του ελεγκτή με τις διαδικασίες και λειτουργίες, καθώς και τις εγκαταστάσεις και τα μέσα διεκπεραίωσης των ελεγχόμενων λειτουργιών και διαδικασιών.

3.7. Μέθοδοι Μελέτης Εσωτερικού Ελέγχου

Διαγράμματα ροής (flowcharts)

Το διάγραμμα ροής μπορεί να απεικονίσει γραφικά επιμέρους στάδια και διαδικασίες μιας λειτουργίας της επιχείρησης και μέσα από την παράσταση αυτή να εντοπιστούν σημεία αδυναμίας στην άσκηση εσωτερικού ελέγχου επί της συγκεκριμένης λειτουργίας. Η χρήση διαγραμμάτων ροής στην μελέτη των υποσυστημάτων εσωτερικού ελέγχου είναι ευρέως διαδεδομένη, γιατί παρέχει το πλεονέκτημα της άμεσης και γρήγορης οπτικής άποψης της διαδικασίας υπό μελέτη αφενός και αφετέρου της ευκολότερης σε σύγκριση με τη γραπτή, παρουσίασης της συγκεκριμένης διαδικασίας. Απαιτείται βεβαίως η γνώση κάποιων κοινώς αποδεκτών και χρησιμοποιούμενων συμβόλων για καλύτερη επικοινωνία, συνήθως δανειζόμενων από τη μηχανογράφηση, των οποίων η χρήση δεν είναι βεβαίως απαραίτητη ή υποχρεωτική. Υπάρχουν στο εμπόριο ειδικοί πλαστικοί χάρακες/οδηγοί, με τη βοήθεια των οποίων είναι πολύ εύκολη και γρήγορη η χάραξη των συμβόλων αυτών.

Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο εσωτερικού ελέγχου συνιστά μια μεθοδική αναφορά μέσω ερωτήσεων σε όλες τις πτυχές του συγκεκριμένου συστήματος και υποσυστήματος συγκεκριμένης εσωτερικής λειτουργίας ή διαδικασίας, με έμφαση και ευαισθησία σε στοιχεία τούτων που αφορούν και μπορούν να αποκαλύψουν την ύπαρξη και αποτελεσματική λειτουργία εσωτερικού ελέγχου ή προβλημάτων. Μια απλούστερη μορφή ερωτηματολογίου αναφέρεται στην ελεγκτική βιβλιογραφία και ως κατάλογος σημείων (checklist).

Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται ευρέως από τις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες διεθνώς, καθόσον τούτο συνιστά πρακτικό τρόπο προσέγγισης της μελέτης εσωτερικού ελέγχου, καθώς και εποπτείας της εν λόγω διαδικασίας σε έναν έλεγχο από τους υπευθύνους της ελεγκτικής ομάδας. Έχει βεβαίως και επικριθεί για την κατάχρηση που γίνεται και με βασικό αλλά και σοβαρό επιχείρημα ότι τούτο αντικαθιστά - ως μηχανιστική διαδικασία απαντήσεων στις ερωτήσεις «ναι», «όχι» - πολλές φορές την κριτική σκέψη αυτού που μελετά τα σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Η μορφή του ερωτηματολογίου είναι τέτοια που οι αρνητικές απαντήσεις σε κρίσιμες ερωτήσεις σημαίνουν πρόβλημα εσωτερικού ελέγχου στην ελεγχόμενη διαδικασία ή λειτουργία και παραπέμπουν σε ανάληψη μέτρων προς αντιμετώπιση της εντοπισθείσης αδυναμίας από μέρους του ελεγκτή με κατάλληλη διαμόρφωση (και πολλές φορές προσαρμογή του μόνιμου για την συγκεκριμένη επιχείρηση, τουλάχιστον) του προγράμματος ελέγχου, αλλά και σε παράλληλη επισήμανση των εν λόγω αδυναμιών στο γράμμα των ελεγκτών προς τη διοίκηση στο τέλος του ελέγχου. Εννοείται ότι τα ερωτηματολόγια διαφέρουν ως προς το περιεχόμενό τους ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο ανήκει η επιχείρηση.

Γραπτή περιγραφή.

Η μέθοδος της γραπτής περιγραφής αποτελεί μια γραπτή παρουσίαση των φάσεων μιας λειτουργίας, καθώς και των ανθρώπων που υφίστανται σε κάθε φάση με τα αντίστοιχα καθήκοντά τους. Στη μέθοδο αυτή, επιπλέον της περιγραφής των επιμέρους φάσεων της λειτουργίας που περιγράφεται, ο ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει συγχρόνως να αποφανθεί και ως προς την ύπαρξη ή μη εκείνων των διαδικασιών, οι οποίες συνιστούν μέσα εξάσκησης εσωτερικού ελέγχου και των οποίων η ύπαρξη στη μέθοδο ερωτηματολογίου ερευνάται υπό μορφή σαφούς και συγκεκριμένης ερωτήσεως. Η ταυτόχρονη επισήμανση των αδυναμιών επιβάλλεται έτσι ώστε να μην ξεχαστούν από τον ελεγκτή οι σχετικές λεπτομέρειες.

Η γραπτή περιγραφή ως μέθοδος μελέτης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μιας λειτουργίας, έχει το πλεονέκτημα ότι εξυπηρετεί καλύτερα τις περιπτώσεις

μικρών επιχειρήσεων στις οποίες έχει δυνατότητα προσαρμογής, καθώς και το πλεονέκτημα ότι καλύπτει περισσότερες λεπτομέρειες της υπό μελέτη λειτουργίας.

Τεστ

Αφού έχει, με τον ένα ή τον άλλο από τους παραπάνω τρόπους, την εικόνα των διαφόρων λειτουργιών της μονάδας, πάντοτε με έμφαση κατά την παρουσίασή τους στη διαφάνεια του εσωτερικού τους ελέγχου, ο εξωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να επιβεβαιώσει πρώτα τη λειτουργία τους κατά τον εμφανιζόμενο τρόπο και μετά να προχωρήσει στην αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου.

Η διαδικασία αυτή απαιτεί τη δοκιμή των περιγραφόμενων διαδικασιών. Τούτο μπορεί να γίνει με δυο τρόπους:

- Φυσική παρακολούθηση, όπου είναι δυνατόν, της περιγραφόμενης λειτουργίας από τον εξωτερικό ορκωτό ελεγκτή.
- Αναδρομή όλων των παραστατικών μιας πράξης που εκτελούνται στα πλαίσια της συγκεκριμένης λειτουργίας μέσα από όλα τα στάδια της εκτέλεσης της. Η επιβεβαίωση της εκτέλεσης της λειτουργίας, όπως τούτη περιγράφεται μέσα από αυτό τον τρόπο της αναδρομής των παραστατικών, στηρίζεται στη λογική ότι τούτο θα αποδειχθεί αφού τα εν λόγω παραστατικά καλύπτουν και καταγράφουν, υποτίθεται, αυτή τη διαδρομή.

3.8. Αποτελεσματικότητα Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Η αποτελεσματικότητα του Εσωτερικού Ελέγχου εξαρτάται από διάφορες παραμέτρους, τις οποίες η επιχείρηση οφείλει να τις λάβει σοβαρά υπόψη.

Ανεξαρτησία

Η πρώτη σε σημασία παράμετρος είναι η ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου. Αυτό σημαίνει ότι, οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να μιλούν με όλο το προσωπικό,

να έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης, αρχεία και περιουσιακά στοιχεία. Είναι ανεξάρτητοι, επειδή διεξάγουν τον έλεγχο και εκτελούν την εργασία τους απαλλαγμένοι από οποιοδήποτε παρεμβάσεις, έχοντας βέβαια στο πλευρό τους την πλήρη κάλυψη και υποστήριξη της Διοίκησης. Η ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου ενισχύεται και εξασφαλίζεται από το γεγονός ότι ο έλεγχος αυτός υπάγεται και αναφέρεται στο ανώτατο επίπεδο Διοίκησης. Ο διευθυντής του Εσωτερικού Ελέγχου αναφέρεται, με εισηγήσεις και εκθέσεις στο Διοικητικό Συμβούλιο και συμμετέχει σε συνεδριάσεις με θέματα που συσχετίζονται με τον έλεγχο, την οργάνωση και τις οικονομικές αναφορές.

Άμεση επικοινωνία

Η άμεση επικοινωνία του Εσωτερικού Ελέγχου με τη Διοίκηση φανερώνει τη σπουδαιότητα του ελεγκτικού έργου και προσδίδει κύρος, αντικειμενικότητα και αποτελεσματικότητα στο έργο αυτό. Λέγοντας αντικειμενικότητα εννοούμε ότι, η κρίση των Εσωτερικών Ελεγκτών δεν καθοδηγείται από άλλους. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές δεν αναλαμβάνουν λειτουργικά καθήκοντα. Τα αποτελέσματα του έλεγχου επισκοπούνται πριν υποβληθεί οποιαδήποτε έκθεση ώστε να υπάρχει η λογική εξασφάλιση ότι η εργασία εκτελέστηκε αντικειμενικά.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο αστυνόμευσης, αλλά ως συμβουλευτικό προσφέροντας υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να βασίζονται στην ανεξαρτησία, στην αντικειμενικότητα, στην επικοινωνία και στην στήριξη από την Διοίκηση της επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1. Γενικά περί Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζών

Η οργάνωση κάθε πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να είναι ανάλογη ως προς την έκταση και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων της καθώς επίσης και ως προς τους υπάρχοντες κινδύνους που αφορούν τις δραστηριότητες αυτές. Οι τραπεζικές εργασίες – συναλλαγές είναι πολλές σε αριθμό, ποικίλες ως προς τη φύση τους και διεξάγονται από ένα μεγάλο δίκτυο καταστημάτων τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και σε χώρες του εξωτερικού. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική αύξηση του ανταγωνισμού στην ελληνική αγορά, επέκταση των δραστηριοτήτων των Ελληνικών Τραπεζών στα Βαλκάνια, καθώς επίσης και των συνεργασιών με άλλες Τράπεζες του εξωτερικού. Επιπλέον, τα πιστωτικά ιδρύματα εμπορεύονται χρήματα, το πιο δελεαστικό σε καταχρήσεις, ατασθαλίες εμπόρευμα. Για την υλοποίηση των στρατηγικών στόχων, των πολιτικών, τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της τράπεζας σε ένα αρκετά ανταγωνιστικό περιβάλλον, τη διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου καθώς και τη σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων και τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων της, επιβάλλεται η άρτια οργάνωση της Τράπεζας και ενός αποτελεσματικού συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Στην έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζών περιλαμβάνονται, η κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών και λογιστικών υπηρεσιών της, η καθιέρωση και συστηματική εφαρμογή ενός πλέγματος κανόνων, διαδικασιών, μέτρων και

ελέγχων, με σκοπό τον περιορισμό των κινδύνων από λάθη ή άλλες ανωμαλίες στη διεξαγωγή των επιμέρους λειτουργιών και συναλλαγών της, την διαφύλαξη της περιουσίας της και την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών και λοιπών βιβλίων και στοιχείων της.

4.2. Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζών

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί ένα σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του.

4.2.1. Βασικές αρχές του εσωτερικού ελέγχου τραπεζών

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει καταγεγραμμένη, τεκμηριωμένη και εγκεκριμένη από το Δ.Σ. Επιχειρησιακή Στρατηγική με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον ενός έτους και σαφείς στόχους, τόσο για το ίδιο πιστωτικό ίδρυμα όσο και για τον όμιλο του οποίου είναι επικεφαλής που αναφέρεται ιδίως στα ακόλουθα:

- Καταγραφή και ιεράρχηση των άμεσων και μελλοντικών επιχειρησιακών στόχων.
- Διαφανή διάρθρωση και επαρκή τεκμηρίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο εσωτερικό και εξωτερικό και κατάλληλες αναφορές που θα καθιστούν δυνατή την κατανόηση της δομής του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου, τον έλεγχο από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, καθώς και την υλοποίηση της υιοθετηθείσας πολιτικής διαχείρισης κινδύνων σε επίπεδο ομίλου.
- Προϋπολογισμό για το είδος και τον όγκο των δραστηριοτήτων, καθώς και τα προβλεπόμενα οικονομικά αποτελέσματα.
- Τα αποδεκτά όρια και το είδος των κινδύνων που πρόκειται να αναληφθούν, οι παραδοχές με βάση τις οποίες εκτιμώνται και η κάλυψη τους από τα ίδια κεφάλαια.

4.2.2. Στόχοι συστήματος εσωτερικού ελέγχου τραπεζών

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων στόχων:

- Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
- Την αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
- Την διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.
- Τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, περιλαμβανόμενων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
- Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτό.

4.2.3. Αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου τραπεζών

Για να είναι ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεσματικό και να διασφαλίζεται η σωστή λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου θα πρέπει να καλύπτει όλες τις συναλλαγές και δραστηριότητες, καθώς και να είναι προσαρμοσμένο κατάλληλα στη φύση των εργασιών του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου στο οποίο είναι επικεφαλής.

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου θα πρέπει να διασφαλίζει ότι:

- Είναι επαρκώς τεκμηριωμένο και λεπτομερώς καταγεγραμμένο ως προς τα σημεία ελέγχου και τις διαδικασίες.
- Είναι κατάλληλα προσαρμοσμένο προς το εύρος, τον όγκο, τους κινδύνους και την πολυπλοκότητα των εργασιών του ιδρύματος, του ομίλου συνολικά και των θυγατρικών, καθώς και προς τις ιδιαιτερότητες των χωρών στις οποίες δραστηριοποιείται.
- Καλύπτει πλήρως όλες τις δραστηριότητες και τις συναλλαγές του πιστωτικού ιδρύματος.
- Παρέχει δυνατότητα ελέγχου των εργασιών των οπίων η διεκπεραίωση ανατίθεται σε άλλες επιχειρήσεις (outsourcing).
- Υποστηρίζεται από ολοκληρωμένο σύστημα διοικητικών πληροφοριών (M.I.S.) και επικοινωνίας με σαφώς καθορισμένες ιεραρχικές γραμμές αναφοράς που θα επιτρέπουν την έγκαιρη ροή και την αξιοπιστία της απαιτούμενης πληροφόρησης σε κάθε λειτουργό ή διοικητικό όργανο για την εκτέλεση του έργου του.
- Προβλέπει τη διεξαγωγή από τα αρμοδίως επιφορτισμένα όργανα ή μονάδες περιοδικών ή και έκτακτων ελέγχων, για τη διαπίστωση της συνεπούς εφαρμογής των κανόνων και διαδικασιών από όλες τις υπηρεσιακές μονάδες.
- Διαθέτει εσωτερική συνοχή των μηχανισμών ελέγχου για το σύνολο του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του.
- Προβλέπει διαδικασίες για την αξιολόγηση της επάρκειας του, με κριτήρια:
  - ✓ Την συνέπεια της εφαρμογής των διαδικασιών
  - ✓ Τις ποσοτικές και ποιοτικές επιπτώσεις από παραβιάσεις των κανόνων ασφαλείας ή από λάθη και παραλήψεις στην εφαρμογή τους.
  - ✓ Την ύπαρξη μηχανισμών, αδυναμιών που διαπιστώνονται από τις τακτικές ή έκτακτες αξιολογήσεις τους.

4.2.4. Δομή και διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου τραπεζών

Για τη διασφάλιση αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου απαιτείται για κάθε δραστηριότητα αναλυτική

περιγραφή και σαφής καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ορίων ευθύνης κάθε εμπλεκόμενης υπηρεσιακής Μονάδας και Επιτροπής, καθώς και αντίστοιχες διαδικασίες εξουσιοδότησης. Ειδικότερα απαιτείται:

- Η αναλυτική καταγραφή των διαδικασιών διεξαγωγής κάθε εργασίας που κοινοποιείται στο αρμόδιο, για την εκτέλεση και τον έλεγχό της, προσωπικό.
- Η ενσωμάτωση, σε όλους τους κανονισμούς διεξαγωγής των εργασιών του πιστωτικού ιδρύματος, κατάλληλων μηχανισμών ελέγχου που θα διασφαλίζουν ότι όλες οι συναλλαγές είναι έγκυρες και νόμιμες, έχουν εκτελεστεί σύμφωνα με όλους τους κανόνες λειτουργίας της κάθε υπηρεσιακής μονάδας, έχουν αξιολογηθεί ως προς τους κινδύνους που ενέχουν, έχουν διεκπεραιωθεί από κατάλληλα εξουσιοδοτημένα και άμεσα εντοπιζόμενα άτομα, έχουν καταχωρηθεί στα προβλεπόμενα για κάθε περίπτωση αρχεία και έχουν ενταχθεί στο σύστημα διοικητικής πληροφόρησης.
- Η πρόβλεψη για άμεση ή έμμεση εμπλοκή δύο τουλάχιστον λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος σε κάθε δραστηριότητα ή ελεγκτική λειτουργία (four eyes principle), μέχρι την ολοκλήρωσή της. Το πιστωτικό ίδρυμα, αξιολογώντας το επίπεδο των κινδύνων, μπορεί κατ' εξαίρεση από τις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου να προβλέπει απλοποιημένες καταγεγραμμένες διαδικασίες για ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών με καθορισμό συγκεκριμένου ορίου συναλλαγών ή και άλλων ποιοτικών χαρακτηριστικών.
- Η συμβουλευτική, τουλάχιστον, συμμετοχή των Μονάδων Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης στο σχεδιασμό νέων προϊόντων και διαδικασιών σε θέματα που αφορούν στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, καθώς και για την εκτίμηση του λειτουργικού κινδύνου που μπορεί να προκύψει, σε περιπτώσεις σημαντικών αλλαγών (συγχωνεύσεις, εξαγορές κλπ), προκειμένου να ενσωματωθούν οι κατάλληλοι ελεγκτικοί μηχανισμοί, οι μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνων και να διασφαλισθεί η συμβατότητα με τους ισχύοντες κανόνες.

4.2.5. Θέματα προσωπικού και διαχωρισμός καθηκόντων

- Καθορίζονται διαδικασίες διαχείρισης και διαρκούς εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού, έτσι ώστε η στελέχωση κάθε θέσης, εργασίας ή ευθύνης να γίνεται από πρόσωπα που διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες με τη θέσπιση των πλέον ενδεδειγμένων εκάστοτε κριτηρίων πρόσληψης και εξέλιξης.
- Οι αμοιβές των στελεχών και ιδίως αυτών που διαθέτουν προϊόντα και υπηρεσίες ή διαχειρίζονται τα διαθέσιμα κεφάλαια του ιδρύματος διαμορφώνονται με συνεπή συνεκτίμηση της αρχής αποφυγής, της παροχής κινήτρων για την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων ή τον προσπορισμό βραχυπρόθεσμου οφέλους.
- Διασφαλίζεται ο αποτελεσματικός διαχωρισμός καθηκόντων με την υιοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών, ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις ασυμβίβαστων ρόλων, σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών του Δ.Σ., της Διοίκησης και των στελεχών, αλλά και μεταξύ αυτών, του πιστωτικού ιδρύματος και των συναλλασσομένων, καθώς και αθέμιτης χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών ή περιουσιακών στοιχείων. Για το σκοπό αυτό, λαμβάνονται υπόψη οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, οι σχετικές διατάξεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, ο Κώδικας Δεοντολογίας για την παροχή Επενδυτικών Υπηρεσιών, καθώς και οι τυχόν σχετικές αποφάσεις των εποπτικών αρχών.
- Με κατάλληλες διαφοροποιήσεις στη διοικητική τους υπαγωγή και στις γραμμές διοικητικής αναφοράς διασφαλίζεται η ανεξαρτησία αφενός των οργάνων ελέγχου από τις ελεγχόμενες δραστηριότητες και τους λειτουργούς τους και αφετέρου της διαχείρισης κινδύνων από δραστηριότητες ανάληψης κινδύνων και τους λειτουργούς τους, έτσι ώστε:
  - ✓ Οι λειτουργίες υποδοχής και διεκπεραίωσης αιτημάτων πελατών, προώθησης και διάθεσης τραπεζικών προϊόντων στο κοινό (πιστώσεις, καταθετικά και επενδυτικά προϊόντα), διαπραγμάτευσης και εν γένει διενέργειας συναλλαγών (front line), να είναι διοικητικά και λειτουργικά διαχωρισμένες από τις λειτουργίες έγκρισης αιτημάτων, επιβεβαίωσης,

λογιστικοποίησης και διακανονισμού συναλλαγών, καθώς και φύλαξης τίτλων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος ή των πελατών.

- ✓ Ομοίως, διαχωρισμένες να είναι οι λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων και ελέγχου αφενός μεταξύ τους και αφετέρου από τις πιο πάνω λειτουργίες.
- Διασφαλίζεται ο συστηματικός έλεγχος της πρόσβασης μόνο εξουσιοδοτημένων ατόμων σε περιουσιακά και λογιστικά στοιχεία και εν γένει εμπιστευτικές πληροφορίες.
- Διασφαλίζεται με κατάλληλες διαδικασίες που θεσπίζονται από το πιστωτικό ίδρυμα, η δυνατότητα πραγματοποίησης ανώνυμων αναφορών, καθώς και η προστασία των υπαλλήλων που μέσω αυτών ενημερώνουν το Δ.Σ. ή την Επιτροπή Ελέγχου (όπου αυτή δεν υφίσταται τον εξουσιοδοτημένο υπάλληλο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης) για σοβαρές παρατυπίες, παραλείψεις ή αξιόποινες πράξεις που υπέπεσαν στην αντίληψη τους.

4.2.6. Πληροφορικά συστήματα

Η λειτουργία των Συστημάτων Πληροφορικής στοχεύει, αφενός στην αποτελεσματική υποστήριξη της επιχειρησιακής στρατηγικής των πιστωτικών ιδρυμάτων, αφετέρου στην ασφαλή διακίνηση, επεξεργασία και αποθήκευση των κρίσιμων επιχειρησιακών πληροφοριών. Παράλληλα, η αυξημένη ανάγκη χρήσης συστημάτων πληροφορικής από τα πιστωτικά ιδρύματα, σε συνδυασμό με την τυχόν ανάθεση κρίσιμων έργων πληροφορικής σε τρίτους, ενισχύει συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνων με σημαντικότερη αυτή του λειτουργικού κινδύνου. Οι κίνδυνοι αυτοί πρέπει να προσδιορίζονται, να εντοπίζονται έγκαιρα και να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά.

Στο πλαίσιο της αποτελεσματικής διαχείρισης των κινδύνων που απορρέουν από τη λειτουργία των Συστημάτων Πληροφορικής, τα πιστωτικά ιδρύματα υλοποιούν το πλαίσιο αρχών ασφαλούς και αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληροφορικής.

4.3. Επιτροπή Ελέγχου

Το Διοικητικό Συμβούλιο και η Διοίκηση της Τράπεζας είναι υπεύθυνοι για την δημιουργία και ανάπτυξη μηχανισμών και διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και γενικά για την εποπτεία του όλου Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Για την υποβοήθηση του Διοικητικού Συμβουλίου και της Διοίκησης, όσον αφορά στην άσκηση των καθηκόντων τους, στον τομέα που αφορά το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, η Τράπεζα Ελλάδος με διοικητική απόφαση 2577/9.3.06, θεωρεί υποχρεωτική και απαραίτητη τη σύσταση Επιτροπής Ελέγχου σε όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα εφόσον αυτά:

- έχουν εισαγάγει τις μετοχές τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά ή
- διατηρούν θυγατρικές εταιρίες ή υποκαταστήματα στο εξωτερικό ή
- το ενεργητικό τους υπερβαίνει το ποσό των 100 εκατ. ευρώ.

Η Επιτροπή Ελέγχου είναι προέκταση της Διοίκησης, όπως και ο Εσωτερικός Έλεγχος και οι αρμοδιότητες της, οι ευθύνες και το κύρος της αυξημένες. Η Επιτροπή αυτή, απαρτίζεται από τρία (3) τουλάχιστον μέλη, κατά προτίμηση μέλη που ανήκουν στο Διοικητικό Συμβούλιο του Πιστωτικού Ιδρύματος, τα οποία δεν έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες, αλλά τουλάχιστον ένα μέλος, ο Πρόεδρος της Επιτροπής, έχει επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε θέματα λογιστικής και ελεγκτικής φύσεως.

Η λειτουργία της Επιτροπής Ελέγχου διέπεται από κανονισμό, στον οποίο καθορίζεται η διάρκειά της, τα μέλη της, η συχνότητα εναλλαγής τους, οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούν τα μέλη της επιτροπής για τη λήψη αποφάσεων, καθώς και τα καθήκοντα της Επιτροπής Ελέγχου.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μια φορά κάθε τρίμηνο, ή και έκτακτα και μπορεί να προσκαλεί μέλη της Διοίκησης και οποιοδήποτε άλλο στέλεχος ή εμπειρογνώμονα η παρουσία του οποίου κατά κρίση της απαιτείται. Η Επιτροπή τηρεί πρακτικά και ενημερώνει εγγράφως το Δ.Σ. για τα αποτελέσματα του

ελεγκτικού της έργου. Ο πρόεδρος της Επιτροπής ενημερώνει επίσης το Δ.Σ. για το έργο της Επιτροπής στα πλαίσια των συνεδριάσεων του Δ.Σ..

4.3.1. Αρμοδιότητες επιτροπής ελέγχου

Συμφώνα με την Π.Δ.Τ.Ε. 2577/9.3.2006³, τα κύρια καθήκοντα της Επιτροπής Ελέγχου είναι:

- Η παρακολούθηση και η ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε ατομική βάση και σε επίπεδο ομίλου, εφόσον πρόκειται για μητρική, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, τις διαπιστώσεις και παρατηρήσεις των εξωτερικών ελεγκτών, καθώς και των εποπτικών αρχών.
- Η επίβλεψη και η αξιολόγηση των διαδικασιών κατάρτισης των δημοσιευμένων ετήσιων και εφόσον συντρέχει σχετική υποχρέωση και περιοδικών οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα.
- Η επίβλεψη του διενεργούμενου ελέγχου των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος και η σε τακτική βάση συνεργασία μαζί τους. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, η Επιτροπή ζητά από τους εν λόγω ελεγκτές να αναφέρουν τα τυχόν προβλήματα ή αδυναμίες που εντόπισαν στο Σ.Ε.Ε. κατά τον έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα εκάστοτε ισχύοντα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα.
- Η υποβολή πρότασης προς το Δ.Σ. για την επιλογή των εξωτερικών ελεγκτών. Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης, όποτε το κρίνει σκόπιμο, πρόταση για την αντικατάσταση ή την εναλλαγή τους.
- Η διασφάλιση της ανεξαρτησίας.
- Η υποβολή προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί και η παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων που αποφασίζονται από το Δ.Σ. (follow up).

- Η υποβολή προτάσεων για ειδικές περιοχές όπου επιβάλλεται η διενέργεια πρόσθετων ελέγχων από τους εσωτερικούς ή εξωτερικούς ελεγκτές.

---

3. Π.Δ.Τ.Ε.: Πράξη Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος

- Η αξιολόγηση του έργου της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης με έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με τον βαθμό ανεξαρτησίας της, την ποιότητα και το εύρος των ελέγχων που διενεργεί, τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται από μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος των συστημάτων και του επιπέδου των κινδύνων και την εν γένει αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της.
- Η άμεση συνεργασία με τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου για την οριστική διαμόρφωση του ετήσιου προγράμματος ελέγχου, σε θέματα στρατηγικής σημασίας που διακρίνονται για υψηλούς επιχειρηματικούς κινδύνους, καθώς και η συνεργασία με το Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού Ιδρύματος σε περιπτώσεις που απαιτούνται απαντήσεις επί των πορισμάτων άλλων εποπτικών αρχών.
- Θα ανατίθεται περιοδικά, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου τουλάχιστον ανά τριετία, από κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε τρίτους, πλην των τακτικών, ορκωτούς ελεγκτές λογιστές που διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρία, η αξιολόγηση της επάρκειας του Σ.Ε.Ε. σε ατομική και ενοποιημένη βάση.
Η σχετική έκθεση αξιολόγησης θα γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) εντός του πρώτου, μετά από τη λήξη της τριετίας, έτους. Η ελεγκτική εταιρεία και οι ορκωτοί ελεγκτές που αναλαμβάνουν την εργασία αυτή θα εναλλάσσονται, τουλάχιστον μετά από δύο διαδοχικές αξιολογήσεις.
- Οι πληροφορίες και οι διαπιστώσεις των εξωτερικών ελεγκτών των οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος θα συζητούνται τριμερώς, μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος, των εξωτερικών ελεγκτών και της Τράπεζας της Ελλάδος και σε ειδικές περιπτώσεις και διμερώς, μεταξύ των ορκωτών ελεγκτών λογιστών και της Τράπεζας της Ελλάδος (με σχετική ενημέρωση των πιστωτικών ιδρυμάτων), σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο εκάστοτε ισχύον Ελληνικό

Ελεγκτικό Πρότυπο που αφορά στην επικοινωνία με τις Ρυθμιστικές και Εποπτικές αρχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ

ΤΟΜΕΑ

5.1. Έλεγχος Ταμειακών Διαθεσίμων – Καταμετρήσεις

5.1.1. Γενικά

Τα στοιχεία που αποτελούν τα ταμειακά διαθέσιμα ενός Πιστωτικού Ιδρύματος είναι τα μετρητά και όλα τα στοιχεία που μπορούν να μετατραπούν σε μετρητά, δηλαδή έχουν άμεση ρευστότητα.

Ειδικότερα, στην κατηγορία αυτήν περιλαμβάνονται τα ρευστά διαθέσιμα, οι δοσοληπτικοί λογαριασμοί με τις άλλες Τράπεζες του εσωτερικού - εξωτερικού (ανταποκριτές) και οι βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε άλλες Τράπεζες.

Τα διαθέσιμα του Πιστωτικού Ιδρύματος πρέπει να καλύπτονται από ένα αξιόπιστο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, διότι το αντικείμενο ενασχόλησής της είναι η εμπορία χρήματος και ο όγκος των συναλλαγών σε χρηματικά διαθέσιμα είναι τεράστιος. Επίσης, η πιθανότητα απάτης, κατάχρησης αυτών από τους υπαλλήλους της Τράπεζας είναι σύνηθες φαινόμενο και τέλος από την σωστή διαχείριση των χρηματικών διαθεσίμων εξαρτάται η κερδοφορία του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Ένα αξιόπιστο σύστημα εσωτερικού ελέγχου των ταμειακών διαθεσίμων πρέπει να πληροί τα παρακάτω κριτήρια:

- Την φυσική προστασία τους

- Τις ταμειακές δοσοληψίες
- Τις δοσοληψίες με άλλες τράπεζες
- Τις μεταφορές χρημάτων με τεχνικά μέσα

5.1.2. Η φυσική προστασία τους

- Η υπηρεσία του Ταμείου πρέπει να διεξάγεται σε ιδιαίτερο χώρο του Καταστήματος ειδικά διαρρυθμισμένο για το σκοπό αυτό (Ταμείο) και να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα ασφάλειας των χρηματοποστολών.
- Οι δοσοληψίες με το κοινό πρέπει να γίνονται πάντοτε από την ειδική θυρίδα του χώρου αυτού.
- Σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να ορίζεται το ανώτερο επιτρεπτό όριο των ρευστών διαθεσίμων το οποίο πρέπει να διαχειρίζεται ο ταμίας (teller).
- Οι ταμίες είναι αποκλειστικά υπεύθυνοι για τα ρευστά διαθέσιμα που βρίσκονται στα ταμεία τους.
- Η είσοδος και παραμονή στο χώρο του Ταμείου, πρέπει να απαγορεύεται αυστηρά σε κάθε πρόσωπο, εκτός από τα μέλη της Διεύθυνσης του Καταστήματος και από τους Εσωτερικούς Ελεγκτές.
- Επίσης, κάθε Πιστωτικό Ίδρυμα πρέπει να έχει ασφαλιστική κάλυψη έναντι των κινδύνων που απορρέουν από τη διαχείριση και την μεταφορά των διαθεσίμων, όπως σε περιπτώσεις ληστειών, κλοπών, ατασθαλιών. Το απόθεμα ασφαλείας που πρέπει να βρίσκεται κάθε φορά στο ταμείο, πρέπει να καθορίζεται από τη Διοίκηση και να είναι μέχρι το ύψος που είναι ασφαλισμένο.
- Τα χρηματοκιβώτια των Καταστημάτων πρέπει να λειτουργούν με δύο κλειδιά ή με ένα κλειδί και συνδυασμό. Όταν λειτουργούν με δύο κλειδιά το ένα υποχρεούται να το έχει ο υπεύθυνος διαχειριστής και το άλλο ο Διευθυντής του Καταστήματος και να ανοίγουν μόνο όταν είναι παρόντες και οι δυο τους. Στην περίπτωση που λειτουργούν με ένα κλειδί και συνδυασμό, το κλειδί πρέπει να το κρατάει ο υπεύθυνος διαχειριστής και τον συνδυασμό να το γνωρίζει μόνο ο

Διευθυντής του Καταστήματος ή ο τακτικός Αναπληρωτής του, όταν διενεργεί την καταμέτρηση.

- Το άνοιγμα του χρηματοκιβωτίου πρέπει να γίνεται κάθε πρωί προσωπικά από τους εντεταλμένους με την τήρηση των κλειδιών ή του κλειδιού και του συνδυασμού (Διευθυντή - Ταμιά). Με όμοιο τρόπο θα πρέπει να γίνεται και το κλείσιμο του, ύστερα από την καταμέτρηση, μετά το τέλος των συναλλαγών.
- Να εφαρμόζεται ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα περιοδικών αιφνιδιαστικών καταμετρήσεων του ταμείου και να γίνεται συμφωνία αυτών με τα λογιστικά βιβλία.

5.1.3. Ταμιακές δοσοληψίες

- Όλες οι δοσοληψίες του Καταστήματος πρέπει να διεξάγονται υποχρεωτικά και μόνο από το Ταμείο.
- Πρέπει να απαγορεύεται αυστηρά η ανάμιξη ή μεσολάβηση άλλου υπαλλήλου ή οποιασδήποτε άλλης Υπηρεσίας.
- Οι εισπράξεις και πληρωμές πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο με γραμμάτια εισπράξεων ή εντάλματα πληρωμών ή ενοποιημένα έντυπα εισπράξεων-πληρωμών (συμψηφισμοί).
- Τα παραστατικά ταμείου πρέπει να έχουν απαραίτητα την υπογραφή του ταμιά (teller) που τα εξέδωσε και του λογιστή που έκανε τον σχετικό έλεγχο, ανεξάρτητα αν αφορούν Front office συναλλαγές (δηλ. συναλλαγές παρουσία του πελάτη), είτε Back office συναλλαγές. Ιδιαίτερα επισημαίνεται εδώ ότι, κάθε παραστατικό που εκδίδεται για τις Back office συναλλαγές θα πρέπει πριν από την εκτέλεσή του και με δεδομένο ότι δε φέρει τα ονοματεπώνυμα των δικαιούχων, να ελέγχεται με σχολαστικότητα ή κανονική έκδοσή του.
- Ειδικά όμως τα εντάλματα πληρωμής πρέπει ακόμη να έχουν και τις εξουσιοδοτημένες υπογραφές του Καταστήματος και οπωσδήποτε την υπογραφή του δικαιούχου, τα στοιχεία της ταυτότητας του, τα οποία πρέπει να

εξακριβώνονται απαραίτητα τόσο κατά την έκδοση όσο και κατά την εκτέλεση των παραστατικών αυτών.

- Η υπογραφή του πελάτη θα πρέπει ακόμη να λαμβάνεται και στα γραμμάτια είσπραξης καθώς και όταν γίνονται καταθέσεις για λογαριασμό τρίτων προσώπων, που πέρα από την υπογραφή του καταθέτη θα πρέπει να αναγράφεται και το πλήρες ονοματεπώνυμο του, προκειμένου να αποφεύγονται αμφισβητήσεις και αμφιβολίες⁴.
- Είναι όμως δυνατό και ίσως απαραίτητο, σε ειδικές, περιορισμένης έκτασης, περιπτώσεις πληρωμών (μεγάλα ποσά, συμψηφισμός σε οφειλές κλπ.), τα σχετικά παραστατικά να τα υπογράφει ο Διευθυντής του Καταστήματος για να έχει την ευχέρεια λήψης της απόφασης που πρέπει. Επίσης πρέπει να εφαρμόζεται συγκεκριμένο πρόγραμμα συμφωνίας των δοσοληψιών.

5.1.4. Δοσοληψίες με άλλες Τράπεζες

- Οι διαδικασίες έκδοσης, καταχώρησης των επιταγών και οι συμφωνίες των λογαριασμών με άλλες τράπεζες πρέπει να διεξάγονται από διαφορετικά πρόσωπα.
- Οι λογαριασμοί με τα άλλα Πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να συμφωνούνται περιοδικά, τουλάχιστον μία φορά το μήνα, από αρμόδιους υπαλλήλους της Τράπεζας και οι συμφωνίες αυτές να ελέγχονται από τα αρμόδια στελέχη της Τράπεζας.
- Επιπλέον πρέπει να παρακολουθούνται και να ερευνώνται οι λογιστικές εγγραφές που εντοπίζονται από τις συμφωνίες αυτές.
- Πρέπει να έχουν καθοριστεί όρια ποσών για την έκδοση επιταγών ή την διακίνηση χρηματικών ποσών που αφορούν άλλες τράπεζες και η σχετική έγκριση έκδοσης των επιταγών και διακίνησης των χρημάτων να δίνεται από περισσότερα από ένα πρόσωπα.

5.1.5. Μεταφορές χρημάτων με τεχνικά μέσα

- Η έγκριση της μεταφοράς, η κωδικοποίηση και η αποστολή πρέπει να γίνεται από διαφορετικά πρόσωπα.

---

4. βλέπε σχετικά και νόμο 3691/2008 περί ξεπλύματος χρήματος

- Να λαμβάνονται επαρκή μέτρα φυσικής προστασίας των κλειδαρίθμων, των μυστικών κωδικών τα οποία θα πρέπει να μεταβάλλονται περιοδικά.
- Τα στοιχεία όλων των «μεταφορών» να επιθεωρούνται σε καθημερινή βάση από τα αρμόδια στελέχη της τράπεζας.

5.1.6. Καταμέτρηση του ταμείου σε ευρώ και σε ξένο νόμισμα

Κύριο μέλημα του εσωτερικού ελεγκτή, κατά την άφιξη του στο ελεγχόμενο Κατάστημα του Πιστωτικού Ιδρύματος, είναι η αιφνιδιαστική καταμέτρηση του ταμείου σε ευρώ, δεδομένο ότι αποτελεί αντικείμενο κλοπής και κατάχρησης.

- Η καταμέτρηση του ρευστού γίνεται είτε πριν αρχίσουν οι συναλλαγές της ημέρας, είτε με το πέρας των συναλλαγών (κλείσιμο ταμείου ημέρας) και διενεργείται ταυτόχρονα στα μετρητά που βρίσκονται στο χρηματοκιβώτιο (συμπεριλαμβανομένου και του αποθεματικού) και σε αυτά που βρίσκονται στα «βαλιτσάκια» των ταμιολογιστών (tellers).
- Τα καταμετρηθέντα πρέπει να συμφωνηθούν με τις εισροές – εκροές του Χειρόγραφου Βιβλίου Πρωτοκόλλου Καταμέτρησης Ταμείου καθώς και με το υπόλοιπο, πάντα χρεωστικό, του Ισοζυγίου του καταστήματος, που παρουσιάζεται την ημέρα της καταμέτρησης, στο λογαριασμό Ταμείο (38.00.00).
- Ταυτόχρονα με την καταμέτρηση του ταμείου των ευρώ, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει καταμέτρηση και στο ταμείο των τραπεζογραμματίων σε ξένα νομίσματα και να συμφωνήσει τα δεδομένα της καταμέτρησης με τα αναφερόμενα στο βιβλίο Χειρόγραφο Πρωτόκολλο Ταμείου σε ξένο νόμισμα

καθώς και με το λογιστικό υπόλοιπο (χρεωστικό) του ισοζυγίου του καταστήματος του λογαριασμού «Ταμείο ξένων τραπεζογραμματίων» (38.01.10).

- Κατά τη διάρκεια του ελέγχου του ταμείου πρέπει να παρευρίσκονται ο Διευθυντής της μονάδας και οι υπόλογοι διαχειριστές, οι οποίοι θα πρέπει να παρακολουθούν την καταμέτρηση των ρευστών μέχρι την ολοκλήρωση της.

Ο ελεγκτής θα πρέπει ακόμα να εξετάσει:

- Αν, αντί για μετρητά υπάρχουν στο ταμείο προσωρινές αποδείξεις οποιασδήποτε φύσης.
- Αν οι αρμόδιοι του καταστήματος προβαίνουν σε καθημερινή συμφωνία του ταμείου και αν υπογράφεται κανονικά η «ταμειακή συμφωνία».
- Αν τα Πρωτόκολλα Καταμέτρησης και οι μεταλλικές σφραγίδες φυλάσσονται σε χρηματοκιβώτιο μετά το τέλος των συναλλαγών.
- Αν τα γραμμάτια είσπραξης και τα εντάλματα πληρωμής φέρουν έντυπη αρίθμηση.
- Αν ο Διευθυντής ή ο Υποδιευθυντής διενεργεί αιφνιδιαστική καταμέτρηση στο ταμείο τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.
- Αν στα σχετικά εντάλματα πληρωμής σημειώνονται οι αριθμοί των τραπεζογραμματίων αξίας πάνω από ένα συγκεκριμένο ποσό καθώς και τα στοιχεία του κομιστή αυτών.
- Αν εκδίδεται παραστατικό ή άλλο στοιχείο για κάθε αγορά ξένων τραπεζογραμματίων.
- Αν τα τραπεζογραμμάτια καταχωρούνται στο βιβλίο «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου» κατά είδος ξένου νομίσματος.
- Αν ο ταμίας (teller), κατά την αγορά ξένων τραπεζογραμματίων υπερβαίνει το όριο της «ευχέρειάς» του.
- Αν τηρούνται τα όσα προβλέπονται από τις οικείες εγκυκλίους της τράπεζας, αναφορικά με την παράδοση των ξένων τραπεζογραμματίων.

5.1.7. Καταμέτρηση ταμείου ATMS

- Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να διενεργήσει φυσική καταμέτρηση των τραπεζογραμματίων σε ευρώ που βρίσκονται μέσα στα ATMS και να συμφωνήσει με το λογιστικό υπόλοιπο του λογαριασμού της ημέρας της καταμέτρησης.
- Οφείλει να ελέγξει αν το κατάστημα τηρεί τα ασφαλιστικά όρια, όπως ορίζουν οι Εγκύκλιες της Τράπεζας.
- Αν πραγματοποιείται η αποσυμφόρηση όταν αυτό απαιτείται, καθώς και αν οι αρμόδιοι υπάλληλοι είναι ενήμεροι για το υπόλοιπο του ATM, ώστε να προβαίνουν στον έγκαιρο εφοδιασμό του μηχανήματος για την επίτευξη της καλύτερης εξυπηρέτησης των πελατών του Πιστωτικού Ιδρύματος.
- Θα πρέπει επίσης να εξετάσει, αν οι αρμόδιοι ταμίες, κατά την τροφοδοσία των ATMS, καταμετρούν το περιεχόμενό του και συμπληρώνουν το έντυπο “Συμφωνία Ταμείου”, το υπόλοιπο του οποίου θα πρέπει να συμφωνεί με το λογιστικό υπόλοιπο του λογαριασμού στο ισοζύγιο του καταστήματος. Η συμφωνία θα πρέπει να γίνεται πριν παραδοθεί το μηχάνημα για χρήση στους πελάτες. Σε περίπτωση διαφορών (ελλείμματα, πλεονάσματα κ.τ.λ.), θα πρέπει να γίνει η διερεύνηση και η τακτοποίησή τους.
- Όσον αφορά τις καταθέσεις μέσω ATMS, ο ελεγκτής θα πρέπει να εξετάσει αν γίνεται από τους αρμόδιους υπαλλήλους η απαιτούμενη συμφωνία του περιεχομένου των φακέλων με το δηλωθέν ποσό επί του φακέλου από τον καταθέτη.
- Ο ελεγκτής επιβεβαιώνει αν γίνεται η άμεση ενημέρωση των λογαριασμών καταθέσεων των πελατών μέσω του μηχανογραφικού συστήματος on-line , καθώς και αν γίνεται η συμφωνία των σχετικών παραστατικών on-line με το ποσό της κατάθεσης ανά λογαριασμό πελάτη.

5.1.8. Έλεγχος ταμειακών παραστατικών

Ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να διεκπεραιώσει δειγματοληπτικό έλεγχο στα ταμειακά παραστατικά (γραμμάτια είσπραξης και εντάλματα πληρωμής) για να αποδείξει την κανονική έκδοση και υπογραφή αυτών, την πληρότητα των δικαιολογητικών που επισυνάπτονται σε αυτά, την ασφαλή φύλαξή τους κλπ. Η έκταση του δείγματος εξαρτάται από τον όγκο των συναλλαγών καθώς και από τα ευρήματα που ο ελεγκτής διαπιστώνει από τον έλεγχο του.

Ενδεικτικά το έργο του ελεγκτή σε σχέση με τα ταμειακά παραστατικά είναι να διαπιστώσει:

- Αν τα παραστατικά ταμείου έχουν τα στοιχεία της ταυτότητας του δικαιούχου, τα οποία πρέπει να εξακριβώνονται απαραίτητα τόσο κατά την έκδοση όσο και κατά την εκτέλεση των παραστατικών αυτών, σύμφωνα με τις διαταγές της Τράπεζας, την υπογραφή του δικαιούχου, του λογιστή που τα εξέδωσε και του υπαλλήλου που έκανε το σχετικό έλεγχο, είτε αυτά έχουν εκδοθεί χειρόγραφα, είτε μέσω του Η/Υ, ανεξάρτητα αν αφορούν Front office συναλλαγές (δηλ. συναλλαγές παρουσία του πελάτη), είτε Back office συναλλαγές.
- Για πληρωμές βάσει πληρεξουσίου ή εξουσιοδοτικής επιστολής να αναγράφονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία των συμβαλλόμενων προσώπων ώστε να ελέγχεται η νομιμότητα αυτών.
- Προκειμένου περί εταιρειών, αν έχει τεθεί η σφραγίδα της εταιρείας πάνω στις υπογραφές των εκπροσώπων της και ο έλεγχος της νομιμοποίησης των εκπροσώπων.
- Αν στο Κατάστημα τηρείται βιβλίο με τα υποδείγματα των υπογραφών και μονογραφών των υπαλλήλων στο οποίο απαραίτητα θα σημειώνεται επίσης και η ημερομηνία τοποθέτησης και αποχώρησης του καθενός από το Κατάστημα. Για την εύκολη εξακρίβωση της υπογραφής, παρέχεται στους υπαλλήλους η ευχέρεια να αποτυπώνουν κάτω από την υπογραφή τους στα παραστατικά το ονοματεπώνυμο τους με χρήση μικρής σφραγίδας.

- Αν ασκείται ο ενδεδειγμένος εσωτερικός έλεγχος από τους αρμόδιους υπαλλήλους του καταστήματος και αν αυτοί υπογράφουν πάνω στα δικαιολογητικά κάτω από την ένδειξη «Ελέγχθηκε».
- Αν πίσω από τα εντάλματα και γραμμάτια γίνεται ανάλυση κατά κατηγορία και ποσό των τραπεζογραμματίων που εισπράττονται ή καταβάλλονται.
- Αν στα εντάλματα που συμψηφίζονται εξ ολοκλήρου ή μερικά με γραμμάτια είσπραξης, για την αποφυγή σφαλμάτων τίθεται η ειδική σφραγίδα "ΣΥΜΨΗΦΙΖΕΤΑΙ / Γραμμάτιο ευρώ. . ." και αν έχουν εκδοθεί με ίσα ποσά. Κάθε λάθος που οφείλεται σε παράλειψη της συσχέτισης αυτής, βαρύνει εξ ολοκλήρου τον υπάλληλο που εξέδωσε τα παραστατικά αυτά, καθώς και τον υπάλληλο που ήταν αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο.
- Αν υπάρχουν όλα τα δικαιολογητικά που αναγράφονται έξω από τους οικείους φακέλους.
- Αν θεωρούνται τα παραστατικά από τον Υπεύθυνο Ταμία, σε περιπτώσεις συναλλαγής από λογαριασμούς καταθέσεων χωρίς βιβλιάριο.
- Αν σε περιπτώσεις εξόφλησης λογαριασμών ταμιευτηρίου, αναγράφεται ο λόγος της εξόφλησης και η υπογραφή ο Υπεύθυνος Ταμίας.
- Αν ο μυστικός κωδικός (password) του Master teller παραμένει στο τερματικό κατά τη διάρκεια των συναλλαγών, ενώ πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο για τις συναλλαγές που χρειάζεται η έγκριση, δηλαδή μόνο για τις περιπτώσεις που το τερματικό δίνει τη σχετική έγκριση.
- Αν ασκούνται επανέλεγχοι στα παραστατικά, από το αρμόδιο υπάλληλο του καταστήματος, ο οποίος υποχρεούται να ενημερώνει τους υπαλλήλους για τυχόν παραλείψεις και να προβαίνει σε συστάσεις για την αποφυγή τους και την επανάληψή τους στο μέλλον.
- Τέλος, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να ερευνά αν τα παραστατικά φυλάσσονται σε κατάλληλο και ασφαλές μέρος.

5.1.9. Έλεγχος των λογαριασμών με άλλες Τράπεζες – ανταποκριτές εξωτερικού και με την Κεντρική Τράπεζα

Οι δοσοληψίες των Πιστωτικών Ιδρυμάτων με τους ανταποκριτές εξωτερικού παρακολουθούνται στους υπολογαριασμούς του 38.05.02 "Ανταποκριτές εξωτερικού".

Η συμφωνία των λογαριασμών αυτών, λόγω του μεγάλου αριθμού, του μεγάλου όγκου των συναλλαγών και των διαφορετικών ξένων νομισμάτων, πραγματοποιείται συνήθως με τη βοήθεια ιδιαίτερης μηχανογραφικής εφαρμογής και από ιδιαίτερη υπηρεσία του Πιστωτικού Ιδρύματος. Με την εφαρμογή αυτή επιτυγχάνεται, σε μηνιαία βάση συνήθως, η ηλεκτρονική συμφωνία των εγγραφών στα βιβλία των ανταποκριτών με τις αντίστοιχες εγγραφές που πραγματοποιούνται στα βιβλία του Πιστωτικού Ιδρύματος (matching).

- Αρχικά, ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να διαπιστώσει αν η μηχανογραφική εφαρμογή προστατεύει και εξασφαλίζει τα περιουσιακά στοιχεία και αν λειτουργεί σε ένα κατάλληλα ελεγχόμενο και ασφαλές περιβάλλον.
- Οφείλει να εξετάσει αν η εφαρμογή αυτή κάνει τους απαραίτητους ελέγχους, ώστε οι συναλλαγές να επεξεργάζονται και να αποθηκεύονται σωστά.
- Να διαπιστώσει αν η εφαρμογή εξακολουθεί να καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών κατά τρόπο αποτελεσματικό και αν χρησιμοποιεί τους διαθέσιμους πόρους κατά παραγωγικό τρόπο (ανθρώπινο δυναμικό, κανάλια).
- Με την επιβεβαίωση ότι η μηχανογραφική εφαρμογή λειτουργεί ορθά και με ακρίβεια, ο εσωτερικός ελεγκτής προβαίνει σε συμφωνία των υπολοίπων των λογαριασμών των τραπεζών που δείχνουν τα βιβλία του ελεγχόμενου πιστωτικού ιδρύματος κατά 31/12 με τα αντίγραφα λογαριασμών (extraits) που αποστέλλουν οι ανταποκριτές στο Πιστωτικό ίδρυμα.
- Στα καθήκοντα του εσωτερικού ελεγκτή είναι η επιβεβαίωση ότι, το ημερήσιο λογιστικό υπόλοιπο στο ισοζύγιο του ελεγχόμενου Πιστωτικού Ιδρύματος ανά ανταποκριτή είναι χρεωστικό και αντίστροφα ότι το ημερήσιο λογιστικό υπόλοιπο στο extrait του ανταποκριτή είναι πιστωτικό. Σε διαφορετική περίπτωση έχουμε την άμεση ειδοποίηση της αρμόδιας Υπηρεσίας (Διαχείρισης Διαθεσίμων), προκειμένου να διορθώσει το υπόλοιπο του λογαριασμού.

- Τέλος, ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι οι παραπάνω εργασίες γίνονται από τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας στο τέλος κάθε μήνα.

Οι εμπορικές Τράπεζες είναι υποχρεωμένες να τηρούν τρεχούμενο λογαριασμό καταθέσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος. Ο λογαριασμός αυτός διευκολύνει τις συναλλαγές των Τραπεζών με την Τράπεζα της Ελλάδος καθώς και τις συναλλαγές μεταξύ των εμπορικών Τραπεζών. Η συμφωνία των εγγραφών στα βιβλία της Τράπεζας της Ελλάδος με τις αντίστοιχες εγγραφές που πραγματοποιούνται στα βιβλία του ελεγχόμενου Πιστωτικού Ιδρύματος γίνεται ηλεκτρονικά και ισχύουν οι ίδιες διαδικασίες ελέγχου με αυτές των ανταποκριτών εξωτερικού, μιας και η Τράπεζα της Ελλάδος αντιμετωπίζεται ως ανταποκριτής εσωτερικού.

5.2. Έλεγχος των Χορηγήσεων

5.2.1. Γενικά

Οι χορηγήσεις αποτελούν μία από τις κυριότερες τραπεζικές δραστηριότητες και καλύπτουν, ως τοποθετήσεις, το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργητικού της Τράπεζας. Από τις τοποθετήσεις αυτές η τράπεζα αναμένει την είσπραξη σημαντικού μέρους των εσόδων της.

Ο κύκλος ζωής μιας χορήγησης ξεκινά από την αξιολόγηση της αίτησης του πελάτη, η οποία βάσει κάποιων κριτηρίων, εγκρίνεται ή απορρίπτεται. Σε περίπτωση έγκρισης, η διαδικασία συνεχίζεται με την εξυπηρέτηση της χορήγησης. Η χορήγηση είτε θα εξυπηρετηθεί κανονικά μέχρι τέλους είτε θα μεταφερθεί σε καθεστώς καθυστέρησης.

Η Διοίκηση της Τράπεζας, με εγκυκλίους της, καθορίζει με σαφήνεια τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθεί το δίκτυο του Πιστωτικού Ιδρύματος στην έκδοση των χορηγήσεων.

Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου οφείλει να εξετάζει αν οι μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος ακολουθούν τις οδηγίες των εγκυκλίων, οι οποίες αναφέρονται κυρίως στα παρακάτω βασικά θέματα:

- Αν η δανειοδότηση βρίσκεται μέσα στα όρια που θέτουν οι Νομισματικές Αρχές και η Διοίκηση της Τράπεζας.
- Αν λαμβάνονται οι εγγυήσεις που ορίζονται με γενικές ή ειδικές αποφάσεις της Διοίκησης του Πιστωτικού Ιδρύματος.
- Αν γίνεται αξιολόγηση της χορήγησης και εκτίμηση της ομαλής εξέλιξή της.
- Αν λαμβάνονται όλα τα δικαιολογητικά στοιχεία που είναι απαραίτητα προκειμένου το Δίκτυο να προβεί στην εκταμίευση του χορηγούμενου ποσού.
- Αν προστατεύονται τα στοιχεία που ο δανειοδοτούμενος παρέδωσε στην Τράπεζα για της εξασφάλισή της έναντι των κινδύνων της χορήγησης.
- Αν γίνονται περιοδικές συμφωνίες μεταξύ των γενικών και αναλυτικών λογαριασμών των πελατών.
- Αν γίνεται ορθή λογιστικοποίηση των χορηγούμενων και εξοφλούμενων ποσών καθώς και των τόκων.
- Τέλος, αν οι διαδικασίες έγκρισης, εκταμίευσης, είσπραξης και λογιστικοποίησης της χορήγησης γίνεται από διαφορετικά πρόσωπα.

5.2.2. Ελεγκτικές διαδικασίες των χορηγήσεων

Ο έλεγχος των χορηγήσεων αναφέρεται στην ενημερότητα, την ασφάλεια και την ρευστότητά τους, καθώς και αν πραγματοποιήθηκαν με τις διατάξεις που ορίζουν οι Νομισματικές Αρχές και η Τράπεζα.

Για την υλοποίηση των στόχων αυτών, ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Αν μεταξύ τράπεζας και πελάτη έχουν υπογραφεί συμβάσεις δανειοδότησης.
- Αν οι χορηγήσεις έγιναν μέσα στα όρια της «ευχέρειας» του καταστήματος.

- Αν οι χορηγήσεις έγιναν σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζει η Τράπεζα και οι Νομισματικές Αρχές καθώς και αν προσκομίστηκαν τα δικαιολογητικά που προβλέπονται από αυτές.
- Αν ελήφθησαν οι εξασφαλίσεις που προβλέπονται από τους κανόνες πιστοδότησης.
- Αν η ρευστοποίηση των χορηγήσεων γίνεται μέσα στις προθεσμίες που έχουν οριστεί.
- Μήπως πιστοδοτούνται πελάτες που καλύπτονται από άλλη επωνυμία, έχουν πιστοδοτηθεί από άλλα καταστήματα ή και από άλλες τράπεζες.
- Αν τα επιτόκια των χορηγήσεων είναι σύμφωνα με τα καθοριζόμενα από τις Νομισματικές Αρχές.
- Αν τα υπόλοιπα των λογαριασμών χορηγήσεων είναι σύμφωνα με τα κονδύλια που εμφανίζονται στη συγκέντρωση κινδύνων του πελάτη.
- Αν τα υπόλοιπα των λογαριασμών χορηγήσεων κατά τον λογιστικό έλεγχο και την ημερομηνία ελέγχου είναι ενήμερα ή βρίσκονται σε καθυστέρηση.
- Αν η απαίτηση είναι ασφαλής, αμφίβολης ή ανεπίδεκτης είσπραξης και για ποιο λόγο.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, ο ελεγκτής διατυπώνει την κρίση του για την ομαλή ή ανώμαλη ρευστοποίηση των απαιτήσεων (ανώμαλη ρευστοποίηση χαρακτηρίζεται η απαίτηση που προσδοκάται ότι η είσπραξη της να γίνει μετά από δικαστική παρέμβαση).

5.2.3. Έλεγχος των δελτίων πληροφοριών

Τα δελτία πληροφοριών είναι καρτέλες τις οποίες συντάσσει η Υπηρεσία Πληροφοριών του Πιστωτικού Ιδρύματος, στις οποίες αναγράφονται για κάθε πελάτη ξεχωριστά όλα εκείνα τα στοιχεία (στοιχεία ταυτότητας της επιχείρησης και των φορέων της, κύκλος εργασιών της επιχείρησης, ακίνητη περιουσία, επιχειρηματικά κεφάλαια, τηρούμενα βιβλία, λογαριασμοί σε τράπεζες), που αποδεικνύουν την

φερεγγυότητα και την ικανότητα εξόφλησης των υποχρεώσεών τους προς το Πιστωτικό Ίδρυμα.

Ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει αν τα δελτία πληροφοριών:

- Ενημερώνονται με τις τυχόν μεταβολές στις περιουσίες των πελατών.
- Αν έγινε διασταύρωση των στοιχείων του ενδιαφερόμενου με τις κατάλληλες πηγές και γενικότερα αν το δελτίο πληροφοριών είναι προϊόν εμπειριστατωμένης έρευνας.
- Αν έχουν καταρτιστεί ή ανανεωθεί μέσα στις προθεσμίες που προβλέπονται από τις οικείες εγκυκλίους της διοίκησης.
- Αν φυλάσσονται σε ασφαλές μέρος από τους αρμόδιους του καταστήματος.
- Αν οι πληροφορίες για τα ακίνητα στηρίζονται σε στοιχεία υποθηκοφυλακείων και η εκτίμηση αυτών έγινε από την Τεχνική Υπηρεσία της Τράπεζας.
- Αν υπάρχουν δελτία πληροφοριών για αποδέκτες συναλλαγματικών από άλλες περιφέρειες και αν ελέγχεται η φερεγγυότητα αυτών.

5.2.4. Έλεγχος των δανειακών συμβάσεων

Μεταξύ του Πιστωτικού ιδρύματος και του πελάτη πρέπει να υπογράφονται συμβάσεις δανειοδότησης. Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι οι συμβάσεις και οι πρόσθετες πράξεις έχουν συνταχθεί νομότυπα και έχουν υπογραφεί από την Τράπεζα όσο και από τους αντισυμβαλλόμενους (οφειλέτες και εγγυητές αυτών).

Οι τυχόν παραπομπές ή συμπληρώσεις επί των συμβάσεων πρέπει και αυτές να υπογράφονται από όλους τους συμβαλλόμενους. Τα ποσά που αναγράφονται σε αυτές πρέπει να υπερκαλύπτουν τα εκάστοτε χρεωστικά υπόλοιπα των λογαριασμών χορηγήσεων του πελάτη (οφειλόμενα: κεφάλαιο, τόκοι, ασφάλιστρα, κ.τ.λ.).

Επίσης, πρέπει να διαπιστώσει ότι οι υπογράφοντες ως εκπρόσωποι ή πληρεξούσιοι των οφειλετών ή των εγγυητών τους, νομιμοποιούνται βάσει των

γνωματεύσεων που υπάρχουν και ότι αναγράφεται στις συμβάσεις η ιδιότητα με την οποία υπογράφουν.

Ο ελεγκτής εξετάζει τη συνεχή αρίθμηση (αύξοντα αριθμό) των συμβάσεων η οποία πρέπει να είναι μοναδική για κάθε ημερολογιακό έτος. Σε περιπτώσεις Πρόσθετων Πράξεων, πρέπει και αυτές να έχουν τον ίδιο αριθμό με αυτόν της σύμβασης.

Εξετάζει αν έχει γίνει ο απαραίτητος έλεγχος, από τους αρμόδιους υπαλλήλους του τρόπου συμπλήρωσης, του περιεχομένου της σύμβασης και των πρόσθετων πράξεων, των τυχόν συμπληρώσεων ή διορθώσεων επί αυτών καθώς και αν έχει γίνει ορθή καταχώρηση των στοιχείων της σύμβασης στο μηχανογραφικό σύστημα.

Επιπλέον, ο ελεγκτής εξετάζει με την «οριστικοποίηση» της σύμβασης στο μηχανογραφικό σύστημα, αν έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλες εγγραφές στους λογαριασμούς τάξεως, όπως προβλέπεται από το Κ.Λ.Σ.Τ.⁵ καθώς και αν οι αρμόδιοι υπάλληλοι εισέπραξαν τα προβλεπόμενα για τη χορήγηση του δανείου έξοδα.

Τέλος ο εσωτερικός ελεγκτής εξετάζει αν ο αρμόδιος υπάλληλος έχει ταξινομήσει και αρχειοθετήσει, ανά ονοματεπώνυμο πελάτη, τις υπογεγραμμένες συμβάσεις με τα προσαρτήματα αυτών, σε πυρασφαλείας αρχείο.

5.2.5. Έλεγχος των εξασφαλίσεων

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να εξετάζει αν ελήφθησαν οι απαραίτητες εξασφαλίσεις, που προβλέπονται από τις σχετικές εγκρίσεις και γενικότερα από τους κανόνες πιστοδότησης. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι οι συνηθέστεροι τύποι εξασφαλίσεων είναι οι προσημειώσεις – υποθήκες, οι εγγυήσεις (οι δύο βασικότερες κατηγορίες εγγυήσεων είναι οι εγγυήσεις με δικαιογράφα και οι εγγυήσεις με χρεόγραφα) και τα ενέχυρα. Στην περίπτωση των προσημειώσεων – υποθηκών, ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει αν αυτές γράφηκαν νόμιμα και έγκυρα, σε ποια ακίνητα, ποια η σειρά αυτών και ποιες είναι οι ασφαλιζόμενες απαιτήσεις του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Διενεργείται έλεγχος για την ύπαρξη των απαραίτητων γνωματεύσεων και εγγράφων (Βεβαίωση εγγραφής υποθήκης/ ενεχύρου, περίληψη υποθήκης, Πιστοποιητικά Βαρών κ.τ.λ.), από την Νομική Υπηρεσία του Πιστωτικού Ιδρύματος καθώς και από αρμόδιες υπηρεσίες (π.χ. Υποθηκοφυλακείο), οι οποίες εξασφαλίζουν πλήρως τα συμφέροντα της Τράπεζας και αποδεικνύουν τη διασφάλιση της απαίτησης της.

5.2.6. Έλεγχος των εσόδων της τράπεζας από τις χορηγήσεις

Τα έσοδα των Τραπεζών από τις χορηγήσεις υπολογίζονται από το Κέντρο Μηχανογράφησης, συνήθως κάθε τρίμηνο και αναγράφονται σε ειδικές καταστάσεις. Εδώ ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

---

5. Κ.Α.Σ.Τ.: Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών (Π. Παπαδέας)

- Οι καταστάσεις αυτές ελέγχονται από τους αρμόδιους του καταστήματος με αντιπαραβολή των στοιχείων των καταστάσεων με τα στοιχεία των καρτελών που τηρούνται από το κατάστημα.
- Κάθε τροποποίηση των τόκων που έχουν υπολογιστεί από το κέντρο μηχανογράφησης και αναγράφονται στις καταστάσεις, είναι δικαιολογημένη.
- Το κέντρο μηχανογράφησης έχει ενημερωθεί με τα σωστά ποσά των επιτοκίων και οι εκτιμήσεις των χορηγούμενων και επιστρεφόμενων ποσών είναι κανονικές.
- Ο υπάλληλος που διενεργεί τον έλεγχο υπογράφει τις καταστάσεις κάτω από την ειδική ένδειξη.
- Μήπως έχουν υπολογιστεί τόκοι για χορηγήσεις ανεπίδεκτης είσπραξης ή δεν έχουν υπολογιστεί τόκοι για χορηγήσεις ασφαλής είσπραξης.
- Το επιτόκιο που αναγράφεται στις καταστάσεις συμφωνεί με τις διατάξεις των Νομισματικών Αρχών.

- Αν οι τόκοι που έχουν υπολογιστεί από υπαλλήλους του καταστήματος και όχι από το κέντρο μηχανογράφησης για ειδικές περιπτώσεις χορηγήσεων, έχει γίνει επαλήθευση από δεύτερο υπάλληλο.

5.3. Έλεγχος Καταθέσεων

5.3.1. Γενικά περί του εσωτερικού ελέγχου των καταθέσεων

Οι λογαριασμοί των καταθέσεων (καταθέσεις ταμειυτηρίου, όψεως, προθεσμίας κ.τ.λ.), περιλαμβάνουν τις, πάσης φύσεως σε εθνικό νόμισμα και σε συνάλλαγμα, καταθέσεις των πελατών της τράπεζας που υποστηρίζονται μέσω του συστήματος online. Η ομάδα των λογαριασμών των καταθέσεων συμπληρώνεται με το λογαριασμό των φόρων επί των τόκων καταθέσεων, των δουλευμένων τόκων (τόκοι - έξοδα), καθώς και με το λογαριασμό των πληρωτέων δουλευμένων εξόδων από τόκους.

Με εγκυκλίους, το Πιστωτικό Ίδρυμα καθορίζει με σαφήνεια τις διαδικασίες που διέπουν τις καταθέσεις. Ο εσωτερικός έλεγχος του Πιστωτικού Ιδρύματος πρέπει να στοχεύει στη διαπίστωση ότι εφαρμόζονται πιστά οι Εγκύκλιες της Διοίκησης και ειδικότερα ότι οι υπάλληλοι των καταστημάτων συμμορφώνονται προς τις οδηγίες της Διοίκησης και των Νομισματικών Αρχών, ότι γίνεται ορθή λογιστικοποίηση των συναλλαγών (κατάθεση-ανάληψη-τόκοι) καθώς και ότι γίνονται περιοδικές συμφωνίες των γενικών με τους αναλυτικούς λογαριασμούς.

5.3.2. Ελεγκτικές διαδικασίες των καταθέσεων

Για τον έλεγχο των καταθέσεων οποιασδήποτε μορφής, ο ελεγκτής πρέπει:

- Να διαπιστώσει ότι οι αναλήψεις ποσών από τους λογαριασμούς γίνονται μόνο από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα αν αυτά φέρουν τα κατάλληλα έγγραφα (βιβλιάριο, ταυτότητα, πληρεξούσιο).

- Να εντοπίσει τους λογαριασμούς που δεν έχει γίνει κίνηση (κατάθεση, ανάληψη) για μεγάλο χρονικό διάστημα και να διενεργήσει δειγματοληπτικό έλεγχο σε αυτούς.
- Να διαπιστώσει ότι οι προειδοποιητικές επιστολές φυλάσσονται σε ασφαλές μέρος, σωστά ταξινομημένες και αν το βιβλίο καταχώρησης αυτών είναι απόλυτα ενημερωμένο.
- Να διενεργήσει έλεγχο στους χρεωστικούς τόκους των καταθέσεων εφαρμόζοντας όλες τις ελεγκτικές διαδικασίες κατά είδος λογαριασμού.
- Να βεβαιωθεί ότι δεν υπάρχουν χρεωστικά υπόλοιπα καταθέσεων βάσει των αναλυτικών ισοζυγίων και αν υπάρχουν να διερευνήσει και να ζητήσει εξηγήσεις από τους αρμόδιους του καταστήματος για τις αιτίες που τα προκάλεσαν, καθώς και τον τρόπο τακτοποίησή τους.
- Να συγκρίνει τα υπόλοιπα της πάσης φύσεως καταθέσεων με τα αντίστοιχα της προηγούμενης περιόδου.
- Να διερευνήσει τυχόν ασυνήθιστες ή μη αναμενόμενες αποκλίσεις.
- Να διαπιστώσει αν υπάρχει διαχωρισμός αρμοδιοτήτων κατά τη διαδικασία ανοίγματος μερίδας πελάτη.
- Να εξετάσει ότι οι συναλλαγές με χρήση του κωδικού εξουσιοδότησης «Master teller», λειτουργεί σωστά και αποτελεσματικά.
- Να διαπιστώσει αν στο κατάστημα τηρούνται τα καρτελάκια που φέρουν τα δείγματα των υπογραφών των καταθετών.
- Να ζητήσει τις μηνιαίες «καταστάσεις χρεωστικών υπολοίπων λογαριασμών καταθέσεων και ταμειυτηρίου» και να εξετάσει τις σχετικές διευκρινίσεις που υπέβαλε το κατάστημα στο κέντρο μηχανογράφησης.
- Σε περίπτωση απόδοσης δεσμευμένων καταθέσεων στους δικαιούχους, έχουν πραγματοποιηθεί οι προϋποθέσεις που έθεσε ο καταθέτης.

5.4. Έλεγχος των διαμεσολαβητικών εργασιών

5.4.1. Γενικά περί των διαμεσολαβητικών εργασιών

Ο τρίτος μεγάλος τομέας των τραπεζικών εργασιών είναι οι καλούμενες διαμεσολαβητικές εργασίες, επειδή για την εκτέλεσή τους οι Τράπεζες εισπράττουν προμήθεια, η οποία για κάθε περίπτωση προσδιορίζεται με Εγκύκλιο του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Οι κυριότερες μεσολαβητικές Τραπεζικές εργασίες είναι οι ακόλουθες:

- Εργασίες κίνησης κεφαλαίων (επιταγές και εντολές)
- Εγγυητικές επιστολές

5.4.2. Έλεγχος των εργασιών κίνησης κεφαλαίων

Σε αυτόν τον τομέα η τράπεζα ασχολείται με τη μεταφορά ή την μεταβίβαση χρήματος σε διαφορετικό τόπο ή πρόσωπο. Τα ποσά αυτά καταβάλλονται στην τράπεζα τοις μετρητοίς ή αναλαμβάνονται από τους λογαριασμούς καταθέσεων των πελατών τους ύστερα από εντολή τους.

Για την μεταφορά των χρημάτων η Τράπεζα χρησιμοποιεί: την τραπεζική επιταγή, την εντολή πληρωμής και την πιστωτική επιστολή.

Οι τραπεζικές επιταγές είναι ειδικά έντυπα που εκδίδουν οι τράπεζες και εξοφλούνται από όλα τα καταστήματα της ίδιας τράπεζας. Στο έντυπο αυτό πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία του εκδότη, το όνομα του προσώπου που θα εισπράξει την επιταγή, το ποσό και τον τόπο πληρωμής.

Οι εντολές πληρωμής εκδίδονται από την τράπεζα μετά από αίτηση του πελάτη, ο αρμόδιος υπάλληλος του καταστήματος συμπληρώνει το κατάλληλο έντυπο εντολής με τα απαραίτητα στοιχεία. Οι εντολές προτιμούνται στις συναλλαγές από τις επιταγές διότι οι συναλλασσόμενοι εξυπηρετούνται ταχύτερα, δεν υπάρχει κίνδυνος απώλειας κατά την αποστολή χρήματος, ο εντολέας λαμβάνει απόδειξη ότι ο δικαιούχος έλαβε τα χρήματα του.

Ο έλεγχος που θα πρέπει να διενεργήσει ο ελεγκτής για τις επιταγές και τις εντολές είναι:

- Να ερευνήσει αν οι επιταγές και οι εντολές είναι σωστά συμπληρωμένες με όλα τα στοιχεία που χρειάζονται για την έκδοση και την είσπραξη αυτών καθώς και αν αυτά είναι έγκυρα.
- Να προβεί σε έλεγχο της προμήθειας των εξόδων και των φόρων που λογίζονται βάσει των διατάξεων της Τράπεζας επιλέγοντας μερικές, μεγάλου ύψους, επιταγές.
- Να ερευνήσει την παλαιότητα των ανεξόφλητων επιταγών και να ζητήσει εξηγήσεις για τις επιταγές και να ζητήσει εξηγήσεις για τις επιταγές που παραμένουν αρκετό χρόνο ανεξόφλητες.
- Να πραγματοποιήσει έλεγχο στο Γραφείο Συμψηφισμού το οποίο ελέγχει:
  - ✓ αν γίνεται σωστά η δέσμευση καταθέσεων των επιταγών στους αντίστοιχους λογαριασμούς
  - ✓ αν τα παραστατικά που εκδίδονται και οι λογιστικές εγγραφές είναι σωστές
  - ✓ αν αποστέλλονται καθημερινά όλες οι επιταγές των άλλων τραπεζών που εκδίδονται και πληρώνονται, καθώς και αν τηρούνται οι διαδικασίες αποστολής αυτών.

5.4.3. Έλεγχος των Εγγυητικών Επιστολών

Εγγυητική Επιστολή (E/E) είναι ένα έγγραφο, με το οποίο η Τράπεζα εγγυάται προς τρίτο πρόσωπο (δανειστή), τη φερεγγυότητα του οφειλέτη και του οποίου υπόσχεται ότι θα καταβάλει η ίδια το οφειλόμενο ποσό, αν το ποσό αυτό δεν εξοφληθεί από τον οφειλέτη. Με την έκδοση Εγγυητικών Επιστολών, το Πιστωτικό Ίδρυμα δεν χορηγεί δάνειο, γιατί κατά την έκδοσή της δεν χορηγείται χρηματικό ποσό, αλλά εμπορεύεται την πίστη της. Ο πελάτης (εντολέας) που ζητά την έκδοση E/E, υποβάλλει στην τράπεζα σχετική αίτηση στην οποία αναγράφονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία, όπως το πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, υπέρ του οποίου εκδίδεται ο σκοπός, το ποσό της απαιτούμενης εγγύησης, η χρονική διάρκεια της εγγύησης, το περιεχόμενό της, ακόμα και η προμήθεια που δικαιούται η Τράπεζα να λάβει.

Αντικείμενο ελέγχου, όσον αφορά της Εγγυητικές επιστολές, είναι η σωστή διαχείριση των εντύπων των Εγγυητικών Επιστολών, γιατί αποτελούν «έντυπα αξίας», αλλά κυρίως η επιβεβαίωση ότι δεν έχουν εκδοθεί Εγγυητικές Επιστολές που να μην καταχωρήθηκαν στα βιβλία του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου σχετικά με την έκδοση, ακύρωση, κατάπτωση των E/E και τα έσοδα από E/E, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει πρώτα να ελέγξει την αύξουσα αρίθμηση των E/E που εκδόθηκαν μέσα στην περίοδο που εξετάζει, με βάση τα αντίγραφα των E/E, που βρίσκονται σε φακέλους ταξινομημένα κατά αύξοντα αριθμό. Στη συνέχεια, σύμφωνα με τις ελεγκτικές διαδικασίες, πρέπει να επιλέξει τις σημαντικότερες Εγγυητικές Επιστολές που εκδόθηκαν από το κατάστημα, στη χρήση που ελέγχει και να συντάξει κατάσταση στην οποία θα περιλαμβάνονται ο αύξων αριθμός της Εγγυητικής Επιστολής, η ημερομηνία έκδοσής της, το ονοματεπώνυμο του εντολέα, ο σκοπός της E/E, η κατηγορία της E/E, το ποσό της E/E.

Αφού συλλέξει όλα τα απαραίτητα στοιχεία, οφείλει να διαπιστώσει την ύπαρξη σχετικής σύμβασης, η οποία θα πρέπει να έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις Εγκύκλιες διαταγές της Τράπεζας και είναι σύμφωνη με τις αποφάσεις των Νομισματικών αρχών. Η σύμβαση αυτή πρέπει να έχει υπογραφεί σωστά τόσο από τον πελάτη όσο και από τα αρμόδια όργανα του Πιστωτικού Ιδρύματος. Σε περίπτωση έκδοσης E/E, ύστερα από εντολή περισσοτέρων του ενός προσώπων, πρέπει να διαπιστώσει ότι τίθεται στο κείμενο της σύμβασης, ο όρος της αλληλέγγυας και αδιαίρετης ευθύνης, ενώ σε περίπτωση E/E τακτής λήξης ότι, αναγράφεται η ρήτρα που απαλλάσσει το Πιστωτικό Ίδρυμα, από κάθε ευθύνη, μετά την πάροδο της προθεσμίας.

Ο εσωτερικός ελεγκτής εξετάζει το ποσό της Εγγυητική Επιστολής να είναι σύμφωνο με τα όρια ευχέρειας του ελεγχόμενου καταστήματος. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι το ποσό της E/E υπερβαίνει το όριο αυτό, ελέγχει αν υπάρχει η σχετική έγκριση από την αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία της Τράπεζας. Στα καθήκοντα του ελεγκτή είναι να διαπιστώσει κατά πόσο τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας, πριν την έκδοση της E/E, έχουν εξετάσει τη φερεγγυότητα του εντολέα, έχουν λάβει όλες

τις δυνατές εξασφαλίσεις – καλύμματα και κατά πόσο τα καλύμματα αυτά προέρχονται από μετρητά ή από χορηγήσεις της τράπεζας.

Αντικείμενο ελέγχου είναι και η διαπίστωση ότι οι προμήθειες εισπράττονται έγκαιρα, σύμφωνα με αυτά που προσδιορίζονται από τις εγκυκλίους της Τράπεζας, και ότι σε περίπτωση ανεξόφλητων ποσών προμηθειών λογίζονται οι ανάλογοι τόκοι υπέρ της Τράπεζας.

Σε περίπτωση κατάπτωσης της Εγγυητικής Επιστολής, ο εσωτερικός ελεγκτής υποχρεούται να διερευνήσει τη νομιμότητα της απαίτησης του δικαιούχου καθώς και σε περίπτωση που καταβάλλει το ποσό αυτό στο δικαιούχο, αν αυτό αντλείται από τα καλύμματα. Τέλος, ο ελεγκτής ελέγχει δειγματοληπτικά βάσει των Ισοζυγίων και των αναλυτικών καθολικών, την ορθή καταχώρηση και απεικόνιση των Ε/Ε στα βιβλία του Πιστωτικού Ιδρύματος, στους ανάλογους λογαριασμούς τάξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

6.1. Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης

Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να υπάρχει υπηρεσιακή μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου⁶. Η υπηρεσιακή αυτή μονάδα στο οργανόγραμμα του πιστωτικού ιδρύματος κατέχει τη θέση της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου η οποία αποτελεί μια διοικητικά ανεξάρτητη, από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και καθήκοντα λογιστικοποίησης συναλλαγών, που υπάγεται στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Ελέγχου και στη Διοίκηση της Τράπεζας. Στελεχώνεται από ικανούς και έμπειρους υπαλλήλους, οι οποίοι εξειδικεύονται σε τραπεζικές εργασίες, ώστε ο έλεγχος να είναι αποτελεσματικός.

6.1.1. Αρμοδιότητες μονάδας εσωτερικής επιθεώρησης

Συγκεκριμένα οι αρμοδιότητες της ΜΕΕ ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι:

- Η διενέργεια ελέγχων προκειμένου να διαμορφωθεί αντικειμενική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη άποψη για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- Η διενέργεια ειδικών στελεχών στις περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις για βλάβη των συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος ή των εταιρειών του ομίλου, με σκοπό τη διεξοδική εξέταση του θέματος και την εξακρίβωση της έκτασης της τυχόν ζημίας.
- Η επιβεβαίωση προς την Τράπεζα της Ελλάδος της πληρότητας και εγκυρότητας των διαδικασιών εκτίμησης των παραμέτρων στις οποίες βασίστηκε ο υπολογισμός ύψους της πιθανής ζημίας.

---

6. σύμφωνα με την Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος 2577/9.3.2006

- Η αξιολόγηση της οργανωτικής διάρθρωσης, κατανομής αρμοδιοτήτων και καθηκόντων και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και του έργου των τομέων εσωτερικού ελέγχου όπου υπάρχουν στις μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου του.
- Η αξιολόγηση της οργάνωσης και λειτουργίας των συστημάτων πληροφορικής, των λογιστικών συστημάτων και μηχανισμών που αφορούν την παραγωγή αξιόπιστης, πλήρους και έγκαιρης χρηματοοικονομικής και διοικητικής πληροφόρησης.
- Η υποβολή προτάσεων για τη θεραπεία τυχόν αδυναμιών που εντοπίζονται στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου.
- Η παρακολούθηση της εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των διορθωτικών μέτρων από τις ελεγχόμενες μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και τις εταιρείες του ομίλου, για την επαρκή αντιμετώπιση των πιο πάνω αδυναμιών και των παρατηρήσεων που καταγράφονται στις εκθέσεις των πάσης φύσεως ελέγχων (εσωτερικών ελέγχων, εξωτερικών ελέγχων, εποπτικών αρχών, φορολογικών αρχών, κλπ).

- Η αντικειμενική διαβεβαίωση του Δ.Σ. και της διοίκησης της τράπεζας σχετικά με την επίτευξη των στόχων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- Παρέχει στην Τράπεζα της Ελλάδος οποιαδήποτε στοιχεία ή πληροφορίες ζητηθούν, στο πλαίσιο της ειδικής νομοθεσίας, για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ο επικεφαλής της ΜΕΕ της τράπεζας:

- Ορίζεται από το Δ.Σ. και η τοποθέτησή του όπως και η τυχόν αντικατάστασή του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία έχει την ευχέρεια να ζητήσει την αντικατάστασή του σε περίπτωση που κρίνει ότι δεν πληροί τις κατάλληλες προϋποθέσεις.
- Διαθέτει υψηλού επιπέδου γνώσεις και επαρκή εμπειρία πάνω σε ελεγκτικές μεθόδους.
- Είναι αποκλειστικής και πλήρους απασχόλησης.
- Ενημερώνει εκ των υστέρων τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος για σημαντικές μεταβολές στην λειτουργία της ΜΜΕ.
- Εποπτεύει και συντονίζει την δραστηριότητα των μονάδων εσωτερικού ελέγχου στις λοιπές μονάδες.
- Παρίσταται σε Γ.Σ. των μετόχων του πιστωτικού ιδρύματος.

Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η ΜΜΕ έχει πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου. Επίσης, διαθέτει επαρκές προσωπικό το οποίο είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και δεν υπάγεται ιεραρχικά σε άλλη υπηρεσιακή μονάδα της τράπεζας.

Η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο της εφαρμογής των συμφωνηθέντων και την τήρηση των διαδικασιών όσον αφορά την ανάθεση δραστηριοτήτων σε τρίτους.

6.2. Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων

Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να έχουν ΜΔΚ, η οποία για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της στελεχώνεται από ένα επαρκές, άριστα εξειδικευμένο προσωπικό, διότι έχει πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και δεδομένα της τράπεζας και των εταιρειών του ομίλου.

6.2.1. Αρμοδιότητες μονάδας διαχείρισης κινδύνων

Ειδικότερα οι αρμοδιότητες της ΜΔΚ είναι:

- Να χρησιμοποιεί τις κατάλληλες μεθόδους για την διαχείριση των κινδύνων, συμπεριλαμβάνοντας τη χρήση υποδειγμάτων (models) για την πρόβλεψη, αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση, μείωση και αναφορά τους.
- Να καθορίζει κριτήρια έγκαιρου εντοπισμού κινδύνων σε ατομικά και συνολικά χαρτοφυλάκια και να εισηγείται για τις κατάλληλες διαδικασίες και μέτρα αυξημένης παρακολούθησης.
- Να εισηγείται στην επιτροπή διαχείρισης κινδύνων τις κατάλληλες τεχνικές προσαρμογής των κινδύνων στα αποδεκτά επίπεδα .
- Να διενεργεί ετησίως δοκιμές προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης με σενάρια προσαρμοσμένα στη φύση των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος.
- Να συντάσσει τις απαιτούμενες, για την επαρκή πληροφόρηση της διοίκησης, αναφορές σε θέματα της αρμοδιότητά της, τουλάχιστον ανά τρίμηνο.
- Να προσδιορίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εν γένει ανάπτυξη μεθοδολογιών εκτίμησής τους για την κάλυψη όλων των κινδύνων.

Ο επικεφαλής της ΜΔΚ:

- Ορίζεται από το Δ.Σ. και η τοποθέτησή του όπως και η τυχόν αντικατάστασή του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

- Διαθέτει υψηλού επιπέδου γνώσεις και επαρκή εμπειρία σε θέματα διαχείρισης κινδύνων.
- Συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τον καθορισμό των όρων των χρηματοδοτήσεων που δεν υπόκεινται σε προκαθορισμένες ή γενικές παραμέτρους.
- Υποβάλλει ετησίως έκθεση στο Δ.Σ..
- Συμμετέχει στη διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της επάρκειας του οικονομικού και εποπτικού κεφαλαίου.
- Εποπτεύει και συντονίζει την δραστηριότητα των μονάδων διαχείρισης κινδύνων στις λοιπές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και στις εταιρείες του ομίλου.

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων λειτουργεί ανεξάρτητα και η οποία έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων υπόκεινται στον έλεγχο της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την παραπάνω εργασία γίνεται κατανοητό ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών ή αλλιώς χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο οικονομικό περιβάλλον μιας επιχείρησης εξαιτίας του μεγάλου όγκου των τραπεζικών απατών. Η πληροφόρηση και η γνώση είναι σημαντικοί πόροι για την σωστή λειτουργία, την επιτυχία και την αναβίωση ενός Τραπεζικού Οργανισμού, σε έναν κόσμο φανερά ανταγωνιστικό και ταχέως μεταβαλλόμενο. Ο Εσωτερικός Έλεγχος δεν υφίσταται μόνο για την καταγραφή των πληροφοριών, αλλά από μόνος του χρησιμεύει ως ένα εργαλείο Μάνατζμεντ. Οι πληροφορίες που συλλέγονται, αναλύονται και χρησιμοποιούνται προκειμένου να προσφέρουν ουσιαστικές λύσεις σε πολλούς τομείς των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Οι ραγδαίες και συνεχόμενες αλλαγές που βιώνουν οι Τραπεζικοί οργανισμοί στις μέρες μας επιτάσσουν την Διοίκηση να βρίσκεται σε επαγρύπνηση και σε μόνιμη κατάσταση επαναπροσανατολισμού στρατηγικών και στόχων. Η αποστολή έρευνας και υλοποίησης οργανωτικών στόχων καθώς και η επίτευξη των στρατηγικών επιβάλλουν την κινητοποίηση και την ανάπτυξη της διαχείρισης των πόρων του Πιστωτικού Ιδρύματος. Εξαιτίας της συνεχής επιρροής που ασκούν οι πόροι στην οργανωτική δομή των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, έγκειται φαινόμενο ύψιστης σημασίας να γίνονται συχνές αλλαγές οργανωτικών σχεδίων όπως και συστημάτων ελέγχου. Ο σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στο στάδιο ανάπτυξης που βρίσκεται δίνει έμφαση στις ανάγκες των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που λειτουργούν κάτω από ένα δυναμικό περιβάλλον, εξασφαλίζοντας τη ζωτικότητα και την αντοχή της οργάνωσης με εργαλεία τον συνεχή συντονισμό προσπαθειών, πόρων και δραστηριοτήτων, καθώς έχει την ικανότητα να αντιμετωπίζει όλες τις μεταβολές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

**ΠΡΟΣ ΤΗ
ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΕΤΕ**

Αθήνα 12/2/2014

Σύμφωνα με την εντολή που μας δόθηκε ύστερα από τις αρχαιρεσίες του 2012, ελέγξαμε την οικονομική διαχείριση του συλλόγου για την περίοδο 1/1/2013-31/12/2013.

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε η ακρίβεια των εγγραφών στα βιβλία του Συλλόγου, τα υπόλοιπα των οποίων συμφωνούν με τα αναγραφόμενα στον Ισολογισμό Ποσά.

Υπάρχουν αποφάσεις του Δ.Σ. για όλες τις δαπάνες.

Παρατηρήθηκε:

- Σημαντική περιστολή των δαπανών κατά 8,4% αφαιρουμένου του ποσού της καταβολής του απεργιακού ταμείου στα μέλη μας, χωρίς αυτό να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στη λειτουργία του ΣΥΕΤΕ.
- Λόγω της συνεχούς μείωσης του προσωπικού και της μη αντικατάστασής του από νέο προσωπικό, (εάν ληφθεί υπόψη ότι η τελευταία πραγματοποιηθείσα εθελουσία έξοδος προσωπικού, μείωσε τα μέλη μας κατά 2000 άτομα περίπου, με προβλεπόμενη αντίστοιχη μείωση εισφορών κατά 22,5% στα προϋπολογιζόμενα έσοδά μας) **προκύπτει ότι θα υπάρξει μείωση εσόδων, άρα θα πρέπει να υπάρχει και αντίστοιχη μείωση εξόδων.**

Γι' αυτό το λόγο προτείνουμε τα παρακάτω όπως και πέρσι:

- Όσον αφορά τα μεταφορικά μέσα, να υιοθετηθεί από το ΣΥΕΤΕ βιβλίο κίνησης με στόχο την περιστολή των δαπανών για μεταφορές καθώς και περιστολή εξόδων στάθμευσης των ιδιοχρησιμοποιούμενων μεταφορικών μέσων.

- Θεωρούμε ότι το κονδύλι το οποίο καταβάλλεται σε εταιρεία καθαρισμού μπορεί να μειωθεί με ταυτόχρονη πρόσληψη των δυο υπαλλήλων που απασχολούνται στο Σύλλογο με σκοπό τη μείωση τουλάχιστον 40% της συγκεκριμένης δαπάνης.
- Στις αμοιβές συνεργατών θεωρούμε απαραίτητη την παρουσία μόνο του νομικού συμβούλου και προτείνουμε τη διακοπή συνεργασίας με τους άλλους δυο. Έτσι πιστεύουμε ότι θα έχουμε σημαντική περιστολή της δαπάνης αυτής, ή την περιστολή της δαπάνης των αμοιβών τους τουλάχιστον κατά 50%.
- Πιστεύουμε ότι για τα έξοδα διαμονής των μελών της Ε.Γ της ΟΤΟΕ μπορεί να υπάρξει μείωση τουλάχιστον κατά 50%.
- Να γίνει διερεύνηση για ομαδικό πακέτο κινητής τηλεφωνίας με σκοπό την περαιτέρω μείωση των αντίστοιχων δαπανών στις συνδρομές τηλεφώνου.
- Όσον αφορά τα έξοδα συνελεύσεων και αρχαιρεσιών προτείνουμε για τις τακτικές Γ.Σ. να καλύπτεται μόνο η διαμονή και όχι τα οδοιπορικά, σε αντίθεση με την εκλογοαπολογιστική συνέλευση στην οποία θα πρέπει να καλύπτονται και τα οδοιπορικά έξοδα.
- Για την επόμενη τριετία, ο Σύλλογος να μην προβεί σε δανεισμό, μέχρι να εξοφλήσει τα υφιστάμενα δάνεια προς την Τράπεζα.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί ομόφωνο πόρισμα της εξελεγκτικής επιτροπής στα πλαίσια της εντολής που της δόθηκε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Κάντζου, Κ. (1995), **Ελεγκτική Θεωρία & Πρακτική**, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
2. Σακέλλης, Εμμανουήλ Ι. (1987), **Λογιστική και Ελεγκτική των Εμπορικών Τραπεζών**, Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία, Αθήνα.
3. Παπάς, Α. (1999), **Εισαγωγή στην Ελεγκτική**, Εκδόσεις Μπένου Γ., Αθήνα.
4. Μπαλής, Θ. (1998), **Σύγχρονη Ελεγκτική - Εσωτερικός Έλεγχος**, Εκδόσεις Μπαλής Θ., Αθήνα.
5. Αγγελόπουλος, Π. (2005), **Τράπεζες και Χρηματοοικονομικό Σύστημα: Αγορές – Προϊόντα - Κίνδυνοι**, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
6. Παναγιωτίδης, Χ. (1995), **Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου**, Εκδόσεις Σάκκουλα Ν., Αθήνα.
7. Τσακλαγκάνος, Α. (2005), **Ελεγκτική**, Εκδόσεις Κυριακίδης, Αθήνα.
8. Καζατζής, Χ. (2006), **Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος – Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων**, Εκδόσεις Business Plus A.E., Πειραιάς.

ΞΕΝΗ

1. Cook, J.W., Winkle, G.M. (1976), Auditing: Philosophy and Technique, Mifflin Company, Houghton.

INTERNET

1. <http://www.hiia.gr/images/pgallery/hiia%20brochures/Brochure9-2011low.pdf>
2. <http://www.epistimonikomarketing.gr/politikes-gia-apotelesmatiko-esoteriko-elegho-kai-diaheirisi-kindunon-sto-sugchronon-trapeziko-sustima/>

3. <https://www.nbg.gr/>
4. <http://www.bankofgreece.gr/Pages/default.aspx>
5. <http://www.drogalas.gr/internal-audit>
6. <http://www.elgeka.gr/page/default.asp?la=1&id=1885>
7. <http://gosuccess.eu/2011/01/diachirisi-kindinon-ke-esoterikos-elegchos-stis-trapezes/>
8. http://www.special-edition.gr/pdf_dioik_enim/pdf_de_34/fotiadis.pdf
9. <http://62.1.43.74/5Ekdosis/UpIPDFs/deltia/1-2006/A-2006Final-Full.pdf>